STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 02414

DI RELIGYON FUN KAPITAL

Paul Lafargue

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

פּאול לאַפאַרג.

די
רעליגיאָן פון קאַפּיטאַל.

פערלאַג „די וועלט".

ווארשא.

1906.

ДИ РЕЛИГІОНЪ ФУНЪ КАПИТАЛЪ т. е. ПОКЛОНЕНІЕ ЗОЛОТУ.

Сочиненіе Пауля Лафарга.

„Издательская Типографія", Варшава, Панская № 20.

Дозволено Цензурою.
Варшава, 17 Января 1906 года.

די רעליגיאן פון קאפיטאל.

I. די לאנדענער אסיפה.

די פארטשריטען פון סאציאליזם האבען ארויסגעווארפען א
שוידט־שרעקעניש אויף די הערשענדע קלאסען פון א י י ר א פ א און
א מ ע ר י ק א. מיט א פאר חדשים צוריק זענען זיך צונויפגעפאהרען
מענשען פון אלע ציוויליזירטע לענדער און האבען זיך צוזאמענגע=
קליבען אויף א אסיפה אין ל א נ ד א ן, כדי צוזאמען אויסצוגעפינען
שטארקע מיטלען מיט וואס צו פערהאלטען די געפעהרליכע פאר=
בליצונג פון די סאציאליסטישע אידעען. צווישען די פארשטעהער
פון דער קאפיטאליסטישער בורזשואזיע פון ע נ ג ל א נ ד באמערקט
מען דעם קאנסערוואטאר לארד ס א ל ס ב ע ר י, דעם ליבעראל ג ל א ד=
ס ט א ן, די געלערנטע ה ע ר ב ע ר ט ס פ ע נ ס ע ר, ה א ק ס ל י י,
דעם קארדינאל מ א נ נ י נ ג, דעם רב א ד ל ע ר. דער פירסט ב י ס=
מ א ר ק, וועלכען עס האט אבגעהאלטען אין דער היים זיין געוואוינליכער
הולאת פון שכרות, האט געשיקט זיין בעל־סוד און עצה־געבער,
דעם יוד ב ל י כ ר ע ד ע ר. די גרויסע פאבריקאנטען און פינאנסיסטען
פון ביידע וועלטען, פון א י י ר א פ א און א מ ע ר י ק א: ו ו א נ ד ע ר=
ב י ל ט, ר א ט ש י ל ד, ג ו ל ד, פ א פ א ו ו, מ א ר א ז א ו ו, ק ר ו פ,
בארא ן ש ט ו ם, ש נ י י ד ע ר, זענען אדער אליין בייגעוועזען, בכבודם
ובעצמם, אדער זענען געוועזען פארגעשטעלט דורך זייערע נאמנים און
משולחים. מען האט נאך קיין מאל ניט געזעהען מענשען פון פערשיע=
דענסטע מיינונגען און נאציאנאליטעטען זאלען אזוי ברידערליך און
פריינדליך זיך צונויפגעהען און אויפטראגען. דער נאטור־פארשער
און פריידענקער פ א ל ב ע ר זיצט נעבען דעם ראבינער צדוק־
כ ה ן, ט ש ע מ ב ע ר ל י י ן, דריקט די האנד דעם פיהרער פון די
אירלענדישע נאציאנאליסטען פ א ר נ ע ל'ן, דער ראדיקאל ק ל ע=

מ אַ נ ס אָ פיהרט אַ געשפּרעך מיט דעם קאָנסערוואַטאָר פּ ע ר ר י; און דער דײַטשער קריגס-מיניסטער פ אָ ן-מ אָ ל ט ק ע שמועסט פרײַנדליך מיט דעם פראַנצויזישען אַנטיסעמיט ד ע ר ו ל ע ד און דעם דרײַפוזאַר ר י י נ אַ ך וועגען דער מעגליכקייט פון אַ נײַער מלחמה צווישען פ ר אַ נ ק ר ײַ ך און ד ײַ ט ש ל אַ נ ד.

די גרויסע וויכטיגקייט פון דער אורזאַכע, וואָס האָט זיי דאָ צוזאַמענגעקליבען, האָט געווירקט, אַז זיי זאָלען פערגעסען זייער פערזענליכע פײַנדשאַפט, זייער פּאָליטישע פאַרשידענקייט און זייערע פּאַטריאָטישע קנאה און שנאה.

דער שליח פון פּאַפּסט האָט דער ערשטער גענומען דאָס וואָרט:

— רבותי, איבער מענשען הערשט מען, ווען מען בענוצט זיך דאָס מיט דער גראָבער מאַכט פון קולאַק, דאָס מיט דער אײדעלער מאַכט פון אידעען. די רעליגיאָן איז אַ מאָל געווען די כּישוף'דיגע מאַכט, וועלכע האָט געהערשט איבער דעם געדאַנק פון מענשען; זי האָט געלערענט דעם אַרבייטער, אַז ער זאָל זיך געהאָרכזאַם אונטערגעבען אונטער זײַנע הערשער, אַז ער זאָל אַרויסלאָזען דעם ביסען פון מויל צוליעב דעם צווייטען, אַז ער זאָל געדולדיג איבערטראָגען די צרות און יסורים פון דער וועלט, הלומ'דיג וועגען „לויתן״ און „שור הבר״, וואָס ער וועט בעקומען אויף יענער וועלט... אָבער דער סאָציאַליזם, דער שטן מקטרג פון דער הײַנטיגער צײַט, טרײַבט אַרויס די אמונה און וואָרצעלט זיך אײַן אָנשטאָט איהר אין די הערצער פון די אביונים; ער דרשנ'ט זיי, אַז מען דאַרף ניט משלה זײַן דעם גליק ערגעץ אין אַ יענער-וועלט; ער איז זיי מודיע, אַז פון דער ערד וועט ער מאַכען אַ גן-עדן; ער שרייט צו דעם אַרבייטער: מען באַגנב'עט דיך! קום, שטעה אויף, קעמפף!״ ער גרייט צו די אַרבייטער-מאַסען, וועלכע זענען פריהער געווען אַזוי געהאָרכזאַם און אונטערגעוואָרפען, צו אַן אַלגעמיינעם אויפשטאַנד, צו אַ מרידה, וועלכע וועט חרוב מאַכען די ציוויליזירטע געזעלשאַפטען, פאַרניכטענדיג די פּריווילעגירטע קלאַסען, מאַכענדיג אַ תל פון דעם פאַמיליען-לעבען, אָבנעהמענדיג פון די רײַכע זייער גוטס כּדי איהם איבערצוגעבען צו די אָרעמע, אָבשאַפענדיג רעליגיאָן און קונסט, פאַרשפּרייטענדיג איבער דער וועלט די פינסטערע שאָטענס פון באַרבאַרײַ... ווי צושלאָגט מען די שונאים פון דער גאַנצער ציוויליזאַציע און פון דעם גאַנצען פאָרטשריט? מיט וואָס פאַר

אַ כלי־זין זאָל מען אַרויסטרעטען געגען דעם סאָציאַליזם? — דעם פירשט ביסמאַרק, דעם הערשער און פּשרה־מאַכער פון אייראָפּאַ, דעם נבוכדנצר, וועלכער האָט איינגענומען דענעמאַרק, עסטרייך און פראַנקרייך, איהם האָבען די לאַטוטניקעס־סאָציאַליסטען גוט געוועזען! די קאָנסערוואַטאָרען פון פראַנקרייך האָבען אין די יאָהרען 1848 און 1871 אויסגעקוילעט מעהר סאָציאַליסטען, איידער ווי פיל אַפּיקורסים מען האָט אויסגעהרג'עט אין דעם טאָג פון הייליגען באַרטאָלאָמיי: און די בלוט פון דיעזע מורא'דיגע שחיטות איז ווי אַ דערפרישענדער טוי, וועלכער מאַכט אַרויסשפּראָצען דעם סאָציאַליזם איבער דער גאַנצער ערד. נאָך יעדער בלוט־באָד ווערט דער סאָציאַליזם ווידער געבאָרען מיט נאָך מעהר פרישקייט. געגען דיזען מהבל, געגען דיעזע אָנשיקעניש, רחמנא לצלן, קען מען מיט דער גראָבער מאַכט פון קולאַק גאָרנישט ניט מאַכען. וואָס טוהט מען?

די געלערנטע און פילאָזאָפען פון דער אַסיפה, פּאָל בער, העקעל, הערבערט ספּענסער, האָבען איינער נאָך דעם אַנדערען זיך אויפגעהייבען און האָבען פאָרגעלייגט אַרויסצולייגען אַ צוים אויפ'ן סאָציאַליזם דורך דער וויסענשאַפט.

דער פּאָפּ יאָהאַן קראָנשטאַטסקי האָט אַ קוועטש געטאָהן מיט די פּלייצעס.

— אָבער דאָס איז דאָך אייער פאַרפלוכטע וויסענשאַפט, פון וועלכער די קאָמוניסטען נעהמען אַרויס זייערע שאַרפע ראיות.

— איהר האָט במחילה קיין ידיעה ניט אין דער נאַטוראַליסטישער פילאָזאָפיע, וועלכע מיר פריידיגען — האָט געענטפערט הערבערט ספּענסער. אונזער וויסענשאַפטליכע טעאָריע פון עוואָלוציע (ענטוויקלונג) ערקלערט, אַז די סאָציאַלע אונטערגעוואָרפענקייט און אָבהענגיגקייט פון די אַרבייטער איז אַזאַ נאַטור־נויטיגע זאַך, ווי דאָס פאַלען פון אַ קערפער, אַז דאָס נעהמט זיך נויטיג פון די שטענדיגע, אינעווייניגסטע געזעצען פון דער נאַטור. מיר ווייזען אויך אין אונזער וויסענשאַפט, אַז די פריווילעגירטע פון די העכערע קלאַסען זענען געבענטשט מיט די בעסטע מעלות און זענען אויפ'ן בעסטען אופן מסוגל צו זיין די הערשער; מיר ווייזען אויף, אַז דיזע קלאַסען הערען ניט אויף כסדר זיך אויסצובעסערען, און אַז זיי וועלען ענדיגען דערמיט, וואָס זיי וועלען זיך מיט דער צייט אומענדערען גאָר אין אַ נייער ראַסע, וואָס איהרע פערזאָנען וועלען בשום אופן ניט זיין ענהליך צו די

היות בצורת מענש, פון וועלכע עס באַשטעהען די נידעריגע קלאַסען, וועלכע מען קען אַנדערש ניט פיהרען סיידען מיט'ן בייטש אין האַנד*).

— גיב גאָט, אַז אייערע עוואָלוציאָניסטישע טעאָריעס זאָלען קיין מאָל ניט דערגרייכען צו די אַרבייטער־מאַסען; זיי וואָלטען זיי דאָך פון זינען אַראָבגעפיהרט, רחמנא לצלן; זיי וואָלטען זיי אַרייגגע־וואָרפען אין פערצווייפלונג, וועלכע איז אַלע מאָל די אורזאַכע פון פאָלקס־רעוואָלוציעס, פון מרידות און בונטען — איז אַריינגעפאַלען אין די רייד הערר מאָראָזאָוו. אין אייער אמונה, מיינע הערען טעאָ־רעטיקער פון טראַנספאָרמיזם**), זייט איהר באמת צופיעל בלינד! ווי אַזוי קענט איהר גלויבען, אַז אייער קאַלטע און ניכטערע וויסענשאַפט קען מען אַרויסשטעלען געגען די פראַכטיגע בילדער, וואָס דער סאָציאַ־ליזם ווירקט פאַנאַנדער, געגען די שותפות פון אַלעמען אין די פאַר־מעגענס, געגען דעם „כיס אחד יהיה לכלנו״ געגען דער פרייער ענט־וויקלונג פון די פעהיגקייטען, וועלכע די סאָציאַליסטען מאָלען אויס מיט העלע און גלענצענדע קאָלירען פאַר די אויגען פון די ענטציקטע און בענייסטערטע אַרבייטער? אויב מיר ווילען פאַרבלייבען דער פריווי־לעגירטער קלאַס און ווייטער לעבען אויפ'ן חשבון פון די, וועלכע אַרביי־טען, מוזען מיר זעהען צו קיצלען די פאַנטאַזיע פון די בהמות בצורת

*) אונז טוט זעהר לייד, וואָס צוליב ווייניג אָרט זיינען מיר געצוואונגען איבערצוגעבען בקיצור די מערקווירדיגע דרשות. וואָס מען האָט געהאַלטען אויף דער אסיפה, אויף וועלכער עס האָט זיך צונויפגעקליבען די אויבערשטע פון דעם כריין, דער סאַמע ציכמעס פון דער וויסענשאַפט, רעליגיאָן, פילאָזאָפיע, פינאַנץ, האַנדעל און אינדוסטריע. מיר שיקען אָב דעם לעזער צו דעם אַרטיקעל, וואו מורנו הערבערט ספענסער לויבט אין הימעל אַריין די אַסטראָגען און דעם בייטש אַלס די בעסטע מיטלען צו געוועלטיגען איבער די אונטערשטע קלאַסען. דער אַרטיקעל האָט ערשיינט אין אַ ענגלישען זשורנאַל אונטער דעם נאָמען "די קומענדע שקלאַפעריי". דער קאָמוניזם — דאָס איז די שקלאַפעריי, אויף וועלכער דער באַרימטער בורזשואַזער פילאָזאָף זאָגט אונז נביאות.

**) טראַנספאָרמיזם אָדער איבעראַנדערשונגס־טעאָריע, אויך אָבשטאַ־מונגס־טעאָריע, הייסט די טעאָריע, וועלכע לערנט, אַז די איצטיגע באַשעפע־נישען האָבען ניט פון אייביג אָן עקסיסטירט אין דער געשטאַלט, וואָס זיי האָבען איצט. נאָר אַז זיי שטאַמען אָב פון אַנדערע, איינפאַכערע באַשעפע־נישען, אַזוי, אַז די העכערע פאָרמען און מעלות, וועלכע זיי האָבען איצט האָבען זיי באַקומען אין דעם משך פון אַ לאַנגער, לאַנגער ענטוויקלונג.

מענש מיט לעגענדעס און מעשיות פון אַ יענער וועלט. די קריסטליכע רעליגיאָן האָט אויפ'ן בעסטען אופן געשפּיעלט דיזע ראָלע; איהר, רבּותים־פריידענקער, איהר האָט איהר אַראָבגעוואָרפען פון איהר גדולה!

— דאָס זייט איהר גערעכט, וואָס איהר זייט מודה, אַז זי איז אַראָב פון איהר גדולה — האָט גראָב געענטפערט פּאָל בּער, — אייער רעליגיאָן ווערט טאַקי אָן מיט יעדען טאָג איהר באָדען אונטער די פיס, און אויב מיר, די פריידענקער, אויף וועלכע איהר פאַלט אָן מיט אַזאַ אומכבוד, וואָלטען בסוד ניט אונטערשטיצען די גלחים, זיך מאַכענדיג כלומרשט, אַז מיר באַקעמפען זיי, כדי צו פערשאַפען הנאה די נאַראָנים, אויב מיר וואָלטען יעדען יאָהר ניט שטימען פאַר דעם ביודזשעט אויף די קירכען, וואָלטען מורנו מאָנינג, ווי אויך אַלע גלחים, פּאָפּעס, רבנים און די גאַנצע כנופיה כלי־קודש פון דער הייליגער קרעמעל פשוט פיינערען פון הונגער. זאָל מען נאָר אויפהערען צו צאָהלען זיי געהאַלט, ווערט די אמונה גלייך פאַרלאָשען... נאָר, ווייל איך בין אַ פריידענקער, ווייל איך מאַך חוזק פון גאָט אַזוי ווי פון טייוועל, ווייל איך טראַכט מעהר ניט ווי וועגען זיך אַליין און וועגען די פיזישע און גייסטיגע תענוגים פון מיין אייגענעם נפש, אָט דעריבער בין איך אויך מודה, אַז מען מוז האָבען אַ רעליגיאָן, וואָס זאָל, ווי איהר זאָגט, קיצלען די פאַנטאַזיע פון די בהמות בצורת מענש, וועלכע מען שערט זיי ווי די שעפּסען. עס איז נויטיג, אַז די אַרבּייטער זאָלען גלויבען, אַז אָרעמקייט — דאָס איז גאָלד, מיט וועלכע מען קויפט דעם הימעל, און אַז דער גוטער גאָט שיינקט זיי אויף דער וועלט צרות און יסורים, כדי אויף יענער וועלט איבערצוגעבען זיי במתנה אַ גאַנצע הימלישע מלוכה. איך בין בנאמנות זעהר אַ רעליגיעזער מענש... פאַר די אַנדערע, אָבער, אום גאָטעס ווילען! צו וואָס זאָלען מיר פאַבריצירען אַזאַ הלשות'דיגע רעליגיאָן, ווי דער קריסטענטום: מיט'ן בעסטען ווילען קען איך בשום אופן ניט מודה זיין, אַז איך גלויב, אַז אַ טויב איז געשלאָפען מיט אַ בתולה און אַז דורך אַזאַ צוזאַמענפאָרונג, וואָס קען זיך ניט פערטראָגען ניט מיט דער מאָראַל, ניט מיט דער פיזיאָלאָגיע, איז געבאָרען געוואָרען אַ שעפּסעלע, וועלכע איז דערנאָך מגולגל געוואָרען אין אַ גע'מל'טען יודען.

— אייער רעליגיאָן שטימט ניט מיט די כללים פון דער גראַמאַטיק, האָט צוגעגעבען דער באַריהמטער בעל־מדקדק גראָט, וועלכער שטאָלצירט מיט דער ריינקייט פון זיין שפּראַך. אַ גאָט, וועלכער

איז פאראייניגט פון דריי פערזאנען, איז פאר'משפט צו אייביגע באַרבאַריזמען, צו די אויסדריקען „איך מיר דינקען", „איך מיר שנייצען דעם נאז", „איך מיר ווישען זיך אונטער".

— רבותי, מיר זענען אהער געקומען ניט כדי צו פיהרען ויכוחים מכח דער קאטוילישער רעליגיאן — האט געזאגט געלאסען פאביעדאנאסצאוו — נאר מיר האבען זיך דא צונויפגעקליבען כדי אויסצוגעפינען מיטלען געגען דער סאציאלער געפאהר. איהר קענט, ווידער אַרויסגעבענדיג די ווערק פון וואלטער, מאכען חוזק פון דער רעליגיאן, אבער איהר טארט למען השם ניט שטערען, אז זי זאל פארבלייבען דער בעסטער מאראלישער צוים פאר די נידעריגע געלוסטען און תאוות פון די אונטערשטע קלאסען.

— דער מענש איז א רעליגיעזע באשעפעניש, — האט געזאגט מיט א רבנישען טאן דער פאפסט פון דעם פאזיטיוויזם*), פיערר לאפפיט. די רעליגיאן פון אויגוסט קאנט האט ניט אין זיך ניט קיין טויב, ניט קיין שעפסעלע, און האטש אונזער גאט איז ניט קיין הארינגער און ניט באדעקט מיט פעדערען, איז ער דאך א פאזיטיווער רעאלער גאט.

— אייער גאט־מענשהייט — איז אריין אין די רייד האקסליי — איז נאך װעניגער רעאל איידער דער בלאנדער יעזוס. די רעליגיאן פון אונזער יאהר־הונדערט איז א סאציאלע געפאר. פרעגט ביי דעם הערר רוסישען מיניסטר וויטטע, וועלכער הערט דא אונז צו שמייכ־

---

*) פאזיטיוויזם = האט דער גרויסער פראנצויזישער פילאזאף אויגוסט קאנט (געבארען 1798, געשטארבען 1857) א נאמען געגעבען זיין טעאריע, וועלכע פארוואפט לחלוטין יעדיין מין חקירות און דרישות וועגען דעם „אנהייב פון אלע אנהייבען", וועגען אלע געטליכע און איבערנאטירליכע זאכען, זאכט פאר איהר ארויסגאנגספונקט די רעאלע פאקטען, די ערשיינונגען, וועלכע מיר קענען באנעהמען מיט אונזערע געפיהלען. זי זוכט די געזעצמע, סיגע פארבינדונגען צווישען דיזע ערשיינונגען און פאראייניגט די רעזולטאטען פון די נאטורוויסענשאפטען, וועלכע בילדען דעם יסוד פון דער פילאזאפיע אין אלאגיש געבויטע סיסטעמע. אין מיטעלפונקט פון זיין סיסטעמע האט קאנט געשטעלט די געזעלשאפטס־וויסענשאפט אדער סאציאלאגיע און האט אויסגעארבייט א אויספיהרליכען אידעאל פון דער צוקונפטיגער ארגאניזאציע פון דער מענשליכער געזעלשאפט, פון „דער פאזיטיווער געזעלשאפט", וואו די „פאזיטיווע" פילאזאפען דארפען שפילען די הויפט ראלע און עס דארף איינגעפיהרט ווערען א נייע רעליגיאן, די רעליגיאן פון דער מענשהייט.

לענדיג, צו זענען די רעליגיעזע סעקטען פון דער גייסטיגער מאדע פון רוסלאנד און אמעריקא אויך ניט זאראזשעט פון דער מגפה פון קאמוניזם. איך בין מודה, אז א רעליגיאן איז אונז זעהר נויטיג, איך גיב אויך צו, אז קריסטענטום, הויך ווי סיידען פאר די פאפואסען און פאר די ווילדע פון אויסטראליע, איז אין איראפא געווארען א ביסעל אויס מאדע. אבער א נייע רעליגיאן מוזען מיר האבען גיון דעריבער דארפען מיר זיך סטארען, אז פון איין זייט זאל זי ניט זיין געשטיקעוועט פון גע'גנב'עטע שטיקער פון קאטוליציזם און פון דער אנדערער זייט זאל זי אין זיך קיין שפור ניט האלטען פון סאציאליזמוס.

— פאר וואס — האט איבערגעשלאגען דער ליבעראל מארע, גליקליך פיהלענדיג זיך דערמיט, וואס ער האט אויך געהאט א זכיה אריינצורוקען זיין ווארט — פאר וואס זאלען מיר אין דער נייער רעליגיאן ניט אומבייטען די טעאלאגישע געבאטען מיט ליבעראלע געבאטען. פאר וואס זאלען מיר ניט אנידערשטעלען אנשטאט „אמונה“, „בטחון“ און „גמילות־חסדים“ — „פרייהייט“, „גלייכהייט“ און „ברידערליכקייט“?

— און „דאס פאטערלאנד“, האט פערענדיגט ד״ר הערצל.

— דיזע ליבעראלע מצוות זענען, בנאמנות, די בעסטע רעליגיעזע ערפינדונג פון די היינטיגע צייטען — האט געזאגט וויטטע. זיי האבען א גרויסען און וויכטיגען נוצען געבראכט אין ענגלאנד, פראנקרייך, אמעריקא און בכלל אומעטום, וואו זיי האבען געדיענט אלס א מיטעל צו הערשען איבער די מאסען; זיי וועלען אונז נאך ווען עס איז דיענען אויך אין רוסלאנד. איהר, מיינע הערען פון מערב־איראפא, האט אונז געלערנט דעם קונסט, ווי צו ראבירען אין נאמען פון „פרייהייט“, ווי צו עקספלואטירען אין נאמען פון „גלייכהייט“ און ווי צו דערשיסען אין נאמען פון „ברידערליכקייט“; איהר זענט אונזערע רבּים, אונזערע ערציהער. אבער דיזע דריי געבאטען פון דעם בורזשואזנעם ליבעראליזם זענען נאך ניט גענוג צו גרינדען א רעליגיאן, דאס זענען נאך אלץ האלב־געטער; מיר מוזען נאך געפינען א אויבערשטען, אלמעכטיגען גאט.

— די איינציגע רעליגיאן, וועלכע וואלט געקענט געבען אן ענטפער אויף די פאדערונגען פון היינטיגער צייט, איז די רעליגיאן פון „קאפיטאל“ — האט שארף ערקלערט דער גרויסער ענגלישער סטאטיסטיקער גיפען. דער „קאפיטאל“ — דאס איז דער רעאלער, פאזיטיווער גאט, וועלכער איז אומעטום פיל און בעווייזט זיך אונטער

פערשידענסטע פאָרמען — דאָ איז ער גלענצענדער גאָלד און דאָרט — עיפּוש׳דיגער טינוף; דאָ — טשערעדעס שאָף און דאָרט — זעק מיט קאַווע; דאָ — אַ קאַסטען הומשים און דאָרט — אַ פּאַק פון פּאָסקורנע, שמוציגע בילדער; דאָ — מורא׳דיג גרויסע מאַשינען און דאָרט — פּעק פון ענגלישע קאָפּטעס. דער „קאַפּיטאַל" — דאָס איז דער גאָט, וועלכען די גאַנצע וועלט זעהט, הערט, גרייפּט, פיהלט און שמעקט; ער עקזיסטירט פאַר אַלע אונזערע חושים. ער איז דער איינציגער גאָט, וועלכען קיינער האָט נאָך ניט אָבגעלייקענט. שלמה המלך האָט איהם פערגעטערט, האָטש אַלץ איז געווען פאַר איהם הבל הבלים; שאָפּענהויער האָט געפונען, אַז אין איהם ליגט עפּעס ווי אַ אָנציהענדער כישוף, האָטש אין אַלץ האָט ער פערלוירען זיין גלויבען; האַרטמאַן, דער בעזוואוסטלאָזער פילאָזאָף, איז איינער פון זיינע בעוואוסטזיניגע גלויביגע. די אַנדערע רעליגיאָנען האַלטען זיך מעהר ניט ווי אויף די ליפּען, אָבער אין תוך אַריין, אין דער סאַמע טיפעקייט פון מענשליכען האַרצען, הערשט נאָר די איינציגע אמונה אין „קאַפּיטאַל".

בלייכרעדער, ראָטשילד, וואַנדערבילט, בראַדסקי, מאָראַזאָוו, אַלע קריסטען און אַלע יודען פון דעם גאַנצען בליאַסקענדען „אינטערנאַציאָנאַל", האָבען געפּאַטשט בראַוואָ און האָבען געפּילדערט:

— גיפּפּען איז גערעכט: דער „קאַפּיטאַל" — דאָס איז גאָט, דער איינציגער לעבעדיגער גאָט!

בשעת די התלהבות פון די געלד־זעק האָט זיך אַ ביסעל אָבגעקיהלט, האָט גיפּפּען גערעדט ווייטער:

— פאַר איינע איז זיין ערשיינונג שרעקליך שוידערהאַפט; פאַר די אַנדערע איז ער צערטליך ווי אַ יונגע מוטער. ווען דער „קאַפּיטאַל" פאַלט אַריין אין אַנ׳אָרט, פליהט ער דורך ווי אַ מורא׳דיגער שטורם־ווינד, צובּרעכענדיג און צומאַלענדיג מענשען, בהמות און הפצים. ווען דער אייראָפּעאישער „קאַפּיטאַל" האָט זיך אַריינגעוואָרפען אין עגיפּטען, האָט ער אַ האַפּ געטהון די פעלאַכען מיט זייערע אָקסען, פוהרען און גראָב־אייזענס, האָט זיי אַ הייב געטהון פון דער ערד און האָט זיי אַריבערגעוואָרפען אין סועץ; מיט זיין אייזערנע האַנד האָט ער זיי — פערברענטע פון דער זון, טרייסלענדע פון קדחת, פערמאַטערטע, פער׳חלש׳טע פון הונגער און דאָרשט — צוגעפּויגען

און צוגעדריקט צו דער אַרבייט. דרייסיג טויזענד פֿון דיזע מענשען האָבען אויסגעלייגט און בעדעקט די ברעגען פֿון סועצער קאַנאַל מיט זייערע ביינער. דער „קאַפּיטאַל" פֿערהאַפֿט מענשען יונגע און פֿרייע, פֿלינקע און שטאַרקע, צופֿריעדענע און פֿרעהליכע; ער פֿערשפּאַרט זיי טויזענדערווייז אין די זאַוואָדען, אין וועבערייען, אין די גרובען; דאָרטען פֿערברויכט ער זיי, אַזוי ווי קוילען אין דעם פֿאַבריטשנעם אויוועז; ער מישט אויס זייער בלוט און זייער פֿלייש מיט די שטיינקוילען, מיט פֿעדים פֿון דער וועבעריי, מיט דעם שטאָל פֿון די מאַשינען, ער גיסט איבער זייער לעבעדיגע קראַפֿט אין טויטען שטאָף. ווען ער לאָזט זיי אַרויס, זענען זיי שוין אויסגענוצט, צובראָכען און פֿאַרעלטערט פֿאַר דער צייט; זיי פֿערבלייבען מעהר ניט ווי אויסגעטריקענטע, אויסגעדאַרטע און אונגליקליכע סקעלעטען, איבער וועלכע עס רייסען זיך סוכאָטע, געלזוכט און מאַגען־קראַנקהייטען, יעדע סטאַרענדיג זיך אַריינצוכאַפּען זיי צו זיך. די מענשליכע פֿאַנטאַזיע, וועלכע איז אַזוי רייך אין דער בעשאַפֿונג פֿון שרעקליכסטע, משונה׳דיגסטע בריאות, האָט נאָך קיינמאָל ניט געקענט בעשאַפֿען אַזאַ גאָט, וואָס זאָל זיין אַזוי אונבּרהמנות׳דיג, אַזוי שרעקליך און אַזוי אַלמעכטיג צו טהון שלעכטס. — אָבער ווי זיס, געטריי און ליעבליך איז ער פֿאַר זיינע „בחירים", פֿאַר זיינע אויסדערוועהלטע! אויף דער ערד איז ניטאָ אַזוי פֿיעל תענוגים און פֿערגעניגענס, וואָס זאָלען זיין גענוג פֿאַר די אויסדערוועהלטע פֿון „קאַפּיטאַל"; ער צווינגט די אַרבייטער, אַז זיי זאָלען ברעכען די מוחות, אויסקלערענדיג פֿאַר זיי אַלץ נייע תענוגים. אַז זיי זאָלען פֿאַר זיי צוגרייטען נייע אונבעקאַנטע מאכלים כדי צו רייצען זייערע אָנגעזעטיגטע אַפּעטיטען; ער שטעלט זיי צו יונגעניקע מיידעלאַך, נאָך גאָר קינדער, כדי צו דערוועקען זייערע פֿערטעמפּעהטע חושים און פֿונאַנדערצוהיצען זייערע אויסגעגאַנגענע תאוות. ער גיט זיי אַוועק אין זייער גאַנצען רשות ווי טויטע חפצים אַזוי אויך לעבעדיגע בעשעפֿענישען.

פֿערפֿלאַמט און צורייצט פֿון דעם גייסט פֿון אמת, וואָס גיספּען האָט אַרויסגערעדט, האָבען אַלע געטופּעט מיט די פֿיס און גערימשעט אין איין קול:

— דער „קאַפּיטאַל" — דאָס איז גאָט.

— דער „קאַפּיטאַל" ווייס ניט פֿון קיין פֿאַטערלאַנד, פֿון קיינע גרענעצען, פֿון קיין פֿאַרב, פֿון קיין ראַסע, פֿון קיין עלטער, פֿון קיין

געשלעכט; ער איז דער אינטערנאציאנאלער גאט, דער גאט וואס איז פול איבער דער גאנצער וועלט; אונטער זיינע געזעצען זענען אונטערגעווארפען אלע „בשר־ודם׳ס“, אלע מענשען פון דער וועלט! — האט אויסגעשריגען דער שליח פון פאבסט אין דער בעגייסטערונג פון א געטליכער התלהבות. לאמיר אויסמעקען די רעליגיאן פון דער פערגאנגענהייט, לאמיר פערגעסען אונזערע נאציאנאלע שנאות און אונזערע רעליגיעזע מחלוקת׳ען. לאמיר זיך פעראייניגען מיט די געדאנקען און געפיהלען כדי אויסצואַרבייטען און צוזאמענצושטעלען די „אני־מאמין׳ס“ פון דער נייער אמונה, פון דער רעליגיאן פון „קאפיטאל“.

* *

*

די לאנדאנער אסיפה וועט זיין פערצייכענט אין דער היסטאריע אזוי ווי יענע גרויסע וועלט־בעריהמטע אסיפות, וועלכע האבען אויסגעארבייט די געבאטען פון דער קאטוילישער רעליגיאן; די זיצונגען האבען געדויערט צווי וואכען; מען האט אויסגעקליבען א קאמיסיע, אין וועלכער עס זענען אריין די פארשטעהער פון אלע נאציאנען און וועלכע האט אויף זיך גענומען צו פיהרען די פראטאקאלען און צוזאמענשטעלען אין איין גאנצער תורה אלע ארויסגעזאגטע מיינונגען און אידעען. אונז האט געלונגען צו קריגען איניגע זאכען, וואס דיזע קאמיסיע האט שוין אויסגעארבייט, וועלכע מיר דרוקען אב דא אין דיזען ביכעל.

II. דער קאטעכיזים*) פון די ארבייטער.

פראגע. — ווי רופט מען דיך.

ענטפער. — מיין נאמען איז שכירות־ארבייטער.

פ. — ווער זענען דיינע עלטערן?

ע. — מיין פאטער איז אויך געוועזן א שכירות־ארבייטער; די

---

*) קאטעכיזים הייסט בכלל א לעהרבוך, וועלכער איז איינגעארדענט אין פראגען און ענטפערן. ספעציעל הייסט קאטעכיזים א רעליגיאנס־לעהרבוך, אין וועלכען עס ווערען ערקלערט די יסודות פון דער רעליגיאן אין דער געשטאלט פון פראגען און תשובות.

זעלביגע זאַך אויך מײַן זיידע און עלטער־זיידע; אָבער מײַנע אָבות־אַבותינו זענען געווען פּאַנשטשיזניקעס בײַ די פּריצים און קנעכט בײַ די שקלאַפּען־הערען. מײַן מוטער רופט מען דלות.

פ. — פון וואַנען קומסט דו און וואוהין געהסט דו?

ע. — איך קום אָן פון אָרימקייט און געה צו עלענד און קבצנות. מײַן וועג איז דורך שפּיטאַל, וואו מײַן גוף דאַרף דינען אַלס אַ זאַך, אויף וועלכער מען פּראָבירט די נײַ־ערפונדענע רפואות, און אַלס אַ קערפּער, אויף וועלכען די דאָקטוירים שטודירען זייער מעדיצין, כדי דערנאָך צו קענען היילען די פּריווילעגירטע פון „קאַפּיטאַל".

פ. — וואו ביסט דו געבוירען געוואָרען?

ע. — אויף אַ בוידעם, אונטערן דאַך פון אַ שטוב, וואָס מײַן פאָטער מיט נאָך אַרבייטער האָבען געבויט.

פ. — וואָס איז דײַן רעליגיאָן?

ע. — מײַן רעליגיאָן איז די רעליגיאָן פון „קאַפּיטאַל".

פ. — וועלכע פפליכטען ליגט אויף דיר אַרויף די רעליגיאָן פון „קאַפּיטאַל"?

ע. — צוויי הויפּט־פפליכטען; דעם פפליכט אָבצוזאָגען זיך פון אַלץ און דעם פפליכט צו אַרבייטען.

מײַן רעליגיאָן הייסט מיר זיך אָבזאָגען פון מײַנע אייגענטומס־רעכטען אויף דער ערד, וועלכע איז אונזער אַלעמענס מוטער, אויף די רייכקייטען, וואָס געפינען זיך אײַנגעוויינ אין איהר פערגראָבען, אויף אַלץ, וואָס עס וואַקסט אויף איהר פון אויבען, און אויף איהר סודות־פולער פרוכטבאַרקייט, וועלכע נעהמט זיך פון דער שיינונג און וואַרעמונג פון דער זון; — זי הייסט מיר זיך אָבזאָגען פון מײַנע אייגענטומס־רעכטען אויף מיר אַליין, אויף מײַן אייגענעם „איך"; גלייך ווי איך טרעט נאָר אַריבער דעם שוועל פון דער ווערקשטאַט, געהער איך שוין מעהר ניט זיך, איך בין אַ זאַך, וואָס געהערט דעם בעל־הבית.

מײַן רעליגיאָן הייסט מיר אַרבייטען פון קינד־ווייז אָן ביז'ן טויט, אַרבייטען ביים שיין פון דער זון און ביים שיין פון לעמפּעל, אַרבייטען בײַ טאָג און בײַ נאַכט, אַרבייטען אויף דער ערד און אונטער דער ערד, אויפ'ן וואַסער און אונטער'ן וואַסער, אַרבייטען שטענדיג און אומעטום.

פ.— לייגט דיין אֶמונה אויף דיר אַרויף נאָך וועלכע ניט איז פפליכטען?

ע.— יע; זי הייסט מיר פאַסטען תעניתים אַ גאַנצען יאָהר; זי הייסט מיר לעבען אין דחקות און איינשטילען מיין הונגער נאָר ביז אַ העלפט; זי הייסט מיר מאַכען וואָס קלענער די באַדערפנישען פון מיין קערפּער און וואָס ווייניגער די שטרעבונגען פון מיין גייסט.

פ.— צו האָט דיר דיין אֶמונה ניט פאַרבאָטען וועלכע ניט איז מאַכלים?

ע.— זי האָט מיר פאַרבאָטען צוצוריהרען זיך צו געבראָטענע און געקאָכטע עופות ווי אויך צו עסען אָקסען-פלייש פון ערשטען צווייטען און דריטען סאָרט; איך טאָר אויך ניט עסען קיין פרישע און גוטע פיש, און עס איז מיר פאַרבאָטען צו טרינקען אֶמת'ן וויין און גוטע, פרישע מילך, אַזוי ווי מען מעלקט איהר אויס פון דער קוה.

פ.— וועלכע מאַכלים מעגסט דו עסען?

ע.— איך מעג עסען ברויט, קאַרטאָפּלעס, באָב, אַרבעס און געדויערטע הערינג; איך מעג גריזשען ביינער און עסען בהמישע, פערדישע, אייזעלשע און הזיר'שע פלייש; כדי צו פאַרשטאַרקען מיינע אָבגעשוואַכטע כחות, מעג איך גיסען אין זיך שטאַרקע בראַנפען און שוואַרצע ביר.

פ.— וועלכע פפליכטען לייגט אויף דיר אַרויף דיין אֶמונה בנוגע צו דיר אַליין?

ע.— זי הייסט מיר מאַכען וואָס קלענער די הוצאות; לעבען אין שמוץ און בלאָטע; טראָגען צוריסענע, פאַרלאַטעטע און שמוציגע קליידער; ניצען דיזע בגדים ביז זיי ווערען צוריסען אויף פיצלאַך און צופאַלען שטיקלאַכווייז; געהן אָהן שטיוועל און טראָגען אויף די פיס צוריסענע שיך, וועלכע טרינקען אויס די קאַלטע, בלאָטיגע וואַסער פון די גאַסען.

פ.— וועלכע פפליכטען לייגט זי אויף דיר אַרויף בנוגע צו דיין פאַמיליע?

ע.— זי הייסט מיר בעזאָרגען, אַז מיין ווייב און מיינע טעכטער זאָלען ניט האָבען אין זיך קיין שום ליבליכקייט, בנעימות'דיגקייט און איידעלקייט; זיי זאָלען זיך אָבזאָגען פון דאָס נויטיגסטע; זיי זאָלען זיך געוואוינען ווינטער אין די פרעסט צו געהן האַלב נאַקעט און זומער אין די היצען צו וואוינען אויף די בוידימער אונטער די גליהענדע איי-

זערנע דעכער; זי הייסט מיר איינפלאנצען אין מיינע קינדער די היילינע מצוה פון ארבייטען, כדי זיי זאלען נאך אויף דער עלטער פארדינען זייער היונה און זאלען חס ושלום ניט פאלען צו לאסט אויף דער געזעלשאפט; זי הייסט מיר איינגעוואוינען זיי צו לייגען זיך שלאפען אין דער פינסטער און הונגעריגערהייד און בכלל איינגעוואוינען זיי צו ארעמקייט און עלענד, וועלכע איז זייער גורל אויף דער וועלט.

פ. — וועלכע פפליכטען לייגט זי אויף דיר ארויף בנוגע צו דער געזעלשאפט?

ע.— צו פארמעהרען דעם נאציאנאל־רייכטום: ערשטענס, דורך מיין ארבייט און, צווייטענס, דורך מיין אבשפארען און אבקארגען.

פ. — וואס הייסט זי דיר טהון מיט דאס אבגעשפארטע און אבגעקארגטע?

ע.— זי הייסט מיר אוועקטראגען דאס אין די „אבשפארונגס־קאסעס" פון דער מלוכה, כדי די רעגירונג זאל דערמיט קענען צאהלען איהרע חובות, אדער ווי מען רופט דאס— צו דערפילען די דעפיציטען פון דעם בידזשעט*) אדער אוועקצוגעבען דאס אין די בענק, וועלכע די גבירים פילאנטראפען האבען געגרינדעט, כדי זיי זאלען דאס קענען לייהען אונזערע בעלי־הבתים. מיר דארפען אלע מאל אוועקגעבען אונזערע אבשפארונגען, כדי אונזערע הערן זאלען זיך דערמיט באנוצען.

*) דער קאטעכיזים גיט דא אנצוהערעניש וועגען די פאקטען, וועלכע זיינען פארגעקומען אין פראנקרייך, נאר וועלכע די רעדאקטארען פון דיזען קאטעכיזים ווילען בלי ספק, אז זיי זאלען פארקומען אויך אין אלע אנדערע לענדער. די געלטען, וועלכע האבען זיך געפונען אין פראנקרייך אין די „אבשפארונגס-קאסעס" האט מען באנוצט אבצוצאהלען א חוב פון דער מלוכה, וועלכער איז באשטאנען פון 1200 מיליאנען פראנק; אלע יאהר ווערען די מותרות פון די הכנסות איבער די הוצאות פון די „איינשפארונגס-קאסעס" געברויכט. אזוי ווי דער קאטעכיזים זאגט, צו דערפילען די דעפיציטען פון דעם בידזשעט. דער פראנצויזישער עקאנאמיסט לערוא־באליע ווייזט אן אויף דער געפאהר. וועלכע קען ארויסקומען פון אזא לאגע; די מלוכה קען באנקראטירען איבער די, וועלכע האבען אריינגעלייגט זייער געלד אין די „אבשפארונגס=קאסעס" וועלען פאדערען זייער געלד צוריק.

איך וועל אנמערקען אויף דעם אמת-אינטערנאציאנאלען כאראקטער פון דעם קאפיטאליסטישען קאטעכיזים, וועלכער פארמולירט די פפליכטען און רעכטען פון די פראלעטאריער אהן אונטערשייד צו וועלכער ראסע זיי געהערען און אין וועלכער לאנד זיי וואוינען.

פ.— ערלויבט זי דיר צו געניסען פון דיין אָבשפּאָרונג?

ע.— ווי נאָר מעגליך זעלטענער; זי הייסט אונז זיך ניט פאַר־עקשענען אין אונזער פאָדערונג, בעת די רעגירונג זאָגט זיך אָב פון אַרויסצוצאָהלען אונזער געלד *), און צו שווייגען שטיל, בעת די גבירים פילאַנטראָפּען ערקלערען אונז אַידער מיר האָבען נאָך געבעטען, אַז אונזערע אָבשפּאָרונגען זענען פאַרשוואונדען געוואָרען ווי אַ רויך.

פ.— האָסט דו פּאָליטישע רעכטען?

ע.— דער „קאַפּיטאַל" ערלויבט אונז די אונשולדיגע צייט־פאַרטרייבונג אויסצוועהלען געזעצגעבער, וועלכע שמידען אויס געזעצען כדי אונז צו בעדריקען, אָבער ער פאַרבאָט אונז אָבצוגעבען זיך מיט פּאָליטיק און צו הערען די סאָציאַליסטען.

פ.— פאַר וואָס?

ע.— ווייל די פּאָליטיק איז די פּריווילעגיע פון די בעלי־הבתים, ווייל די סאָציאַליסטען זענען שווינדלער, וועלכע ראַבירען און נאַרען אונז אָב. זיי זאָגען אונז, אַז דער מענש, וועלכער אַרבייט ניט, דאַרף ניט עסען, אַז דער גאַנצער רייכטום געהערט צו די שכירות־אַרבייטער, ווייל זיי האָבען דאָס אַלץ אויסגעאַרבייט, אַז די בעלי־הבתים זענען פּאַראַזיטען, וועלכע מען דאַרף פערניכטען: די הייליגע רעליגיאָן פון „קאַפּיטאַל" לערנט אונז, פערקעהרט, אַז די אויסבריינגערי פון די רייכע בעשאַפט די אַרבייט, וועלכע גיט אונז אונזער חיונה, אַז די רייכע זענען מפרנס די אָרימע לייט; אַז אויב ס'וואָלטען ניט געווען קיין רייכע, וואָלטען די אָרעמע אויסגעגאַנגען פון הונגער. אויך לערנט זי אונז ניט צו זיין אַזוי נאַריש אום צו גלויבען, אַז אונזערע ווייבער און טעכטער וואָלטען אויך קענען טראָגען זיידענע און סאַמעטענע קליידער, וועלכע זיי וועבען און שפּינען— זיי, וועלכע קענען זיך צירען מעהר ניט ווי אין גראָבע ליינוואַנד, און אַז מיר וואָלטען אויך קענען טרינקען אמת

---

*) אַזעלכע פאַקטען האָבען זיך שוין געטראָפען אין די יאָהרען 1848 און 1871; די רעדאַקטאָרען פון קאַטעכיזיס זעהען אַרויס פריהער, אַז אַזעלכע פאַקטען וועלען זיך נאָך איבער'חזר'ען או זיין ווילען צו דעם צוגרייטען די אַרבייטער, וועלכע שפּאָרען אָב פון זייערע הוצאות

גוטען וויין און עסען די בעסטע מאכלים — מיר, וועלכע זענען גע־וואוינט צו עסען די ערגסטע מאכלים און צו טרינקען די שלעכטסטע משקאות.

פ.— ווער איז דיין גאט?

ע.— מיין גאט איז דער „קאפיטאל".

ע.— עקסיסטירט ער פון אייביג אן?

ע.— אונזערע געלערנטע כהנים, די אפיציעלע עקאנאמיס־טען, זאגען, אז ער עקסיסטירט זינט די וועלט איז באשאפען גע־ווארען; אמאל איז ער געוועזען זעהר קליין, און כל־זמן ער איז נאך געוועזען קליין האבען „ופיטער", „יעהאוואַ", „יעזוס" געקיניגט אויף זיין ארט און אין זיין נאמען; אבער אנ׳ערך פון דעם יאהר 1500 האט ער אנגעהייבען פון טאג צו טאג צו וואקסען אין גרויס און אין שטאר־קייט און איצט הערשט ער איבער דער גאנצער וועלט.

פ.— איז דיין גאט אין אמת׳ען אזוי שטארק?

ע.— יע; זיין הערשאפט פארשאפט כל־טוב אויף דער ערד. קעהרט ער נאר אב זיין פנים פון א פאמיליע אדער פון א נאציאן, הייבט זיך אויף איהר אן צו גיסען א מבול פון צרות און יסורים. די מאכט פון דעם גאט־קאפיטאל וואקסט אין דעם ערך, ווי עס ווערט פארגרע־סערט זיין מאסע: יעדען טאג נעהמט ער איין אליין נייע לענדער; מיט יעדען טאג ווערען אליך פארגרעסערט די מאסען (טשערעדעס) פון די שכירות־ארבייטער, וועלכע זענען אין דעם גאנצען משך פון זייער לעבען פאר׳משפט אליך מעהר צו פארגרעסערען זיין מאסע.

פ.— ווער זענען די אויסדערוועהלטע, די אתה־בחרתנוקעס פון דעם „גאט־קאפיטאל"?

ע.— די בעלי־הבתים, די קאפיטאליסטען און די קופאָנעס־שניידער.

פ.— וואס פאר א שכר גיט דיר דיין רבונו־של־עולם, דער „קא־פיטאל", אויף דער וועלט?

ע.— זיין שכר איז, וואס ער גיט מיר שטענדיג, יעדען טאג ארבייט, מיר, מיין ווייב און מיינע פיטשינקע קינדערלאך.

פ.— איז דאס דער איינציגער שכר, וואס דיין גאט גיט דיר?

ע.— ניין; גאט ערלויבט אונז איינצושטילען אונזער הונגער דערמיט, וואס מיר מעגען קוקען אין די פענסטער פון מאגאזינען, וואו עס זענען אויסגעשטעלט פערשיעדענע מאכלים און משקאות,

וועלכע מיר האבען קיינמאל ניט פערזוכט און וועלען קיינמאל ניט פארזוכען און וועלכע עס עסען די אויסדערוועהלטע און די היילינגע כהנים פון „קאפיטאל". זיין גוטסקייט ערלויבט אונז צו דערווארעמען אונזערע פארפרארענע גלידער מיט דעם, וואס מיר מעגען קוקען אויף דיווארעמע פוטערס און אויף דעם דיקען געוואנד, אין וועלכע עס דעקען זיך איין די אויסדערוועהלטע און די היילינגע כהנים פון „קאפיטאל". ער ערלויבט אונז אויך דעם ליעבען, איידעלען תענוג צו שעפען פערגעניגען פון די טייערע קארעטען, אויף וועלכע מיר מעגען קוקען, בעת די היילינגע משפחה פון די שיינענדע, פארפוצטע, דיקע און גראבע בייכיגע קאפיטאליסטען און קופאנעס־שניידער פאהרט ארויס אויפ'ן שפאציר, ארומגערינגעלט מיט א גאנצער מחנה פון רייך פארפוצטע לאקייען און מיט א גאנצען פאלק פון פראסטיטוטקעס, געקליידעטע אין די טייערסטע בגדים און צירונג. קוקענדיג אויף דעם, האבען מיר דאס רעכט צו שטאלצירען, וואס האטש דיזער גאנצער רייכטום און גלאנץ געהערט ניט אונז, איז דאס דאך פארט אליך די ארבייט פון אונזערע הענד און פון אונזער מארך.

פ. — די אויסדערוועהלטע זענען פון אנ'אנדער ראסע איידער דו?

ע. — די קאפיטאליסטען זענען אויסגעקנאטען פון דעם זעלביגען ליים, זענען די זעלבע בשר־ודם'ס ווי די שכירות־ארבייטער; נאר זיי זענען אויסדערוועהלט פון צווישען טויזענדער און מיליאנען מענשען.

פ. — דורך וואסערע מעשים־טובים האבען זיי פארדינט צו זיין די אויסדערוועהלטע?

ע. — דורך קיינע; גאט בעווייזט זיין אלמעכטיגקייט דערמיט, וואס ער בענטשט מיט ברכה און הצלחה, די וועלכע האבען דאס גאר ניט פערדינט.

פ. — דער „קאפיטאל" איז דאך אולא ניט קיין גערעכטער גאט?

ע. — דער „קאפיטאל" — דאס איז די גערעכטיגקייט אליין, אבער זיין גערעכטיגקייט קען אונזער שוואכער פערשטאנד ניט בעגרייפען. אויב דער קאפיטאל וואלט געוועזען געצוואונגען צו בענטשען מיט גליק די, וועלכע האבען דאס פערדינט, וואלט דאך דאס הייסען, אז ער איז ניט פריי, אז זיין אלמעכטיגקייט האט געוויסע גרענעצען. דער „קאפיטאל" קען אנדערש ניט ארויסווייזען זיין גאנצע אלמעכטיגקייט סיידען דערמיט, וואס ער קלויבט אויס זיינע אויסדערוועהלטע דוקא פון דער מחנה פון אונפעהיגע, פוילע און טויגעניכטסען.

פ. — מיט וואס שטראפט דיך דיין גאט?

ע. — מיט דעם, וואס ער פאר'משפט מיך צו בלייבען אהן ארבייט; דאן ווערט אויף מיר ארויפגעווארפען א חרם: דאן טאר איך זיך שוין ניט צורירהרען צו ברויט, צו וויין און צו היצונג. איך, מיין ווייב און מיינע קינדער שטארבען דאן פון הונגער.

פ. — פאר וועלכע עבירות בעשטראפט דיך דיין גאט מיט'ן חרם פון ארבייטס-לאזיגקייט?

ע. — פאר קיינע; דער גוטער רצון פון „קאפיטאל" איז גוזר אנ'ארבייטס-לאזיגקייט, און פאר וואס קומט אונז אזא גזרה קען אונזער שוואכער שכל ניט פערשטעהן.

פ. — וואס טהוסט דו תפלה צו דיין גאט?

ע. איך בין ניט מתפלל מיט ווערטער, מיין תפלה איז די ארבייט. יעדע תפלה מיט ווערטער וואלט שטערען מיין אמת'ער תפלה, דער ארבייט — די איינציגע תפלה, וועלכע קען אנגענומען ווערען ווייל זי איז די איינציגע תפלה, וועלכע איז נוצליך, די איינציגע, וועלכע איז געשמאק דעם „קאפיטאל", די איינציגע, וועלכע בעשאפט דעם מעהר-ווערט.

פ. — וואו ביסטו מתפלל?

ע. — אומעטום; אויפ'ן ים, אויף דער ערד און אונטער דער ערד; אויף די פעלדער, אויף די גרובען, אין די ווערקשטאטען און אין די קראמען.

כדי אונזער תפלה זאל געהערט און אנגענומען ווערען, מוזען מיר אונזער פרייהייט, אונזער כבוד און אונזער ווילען אנידערלעגען צו די פיס פון „קאפיטאל".

אויף דעם קלונג פון גלאק, אויף דעם פייף פון דער מאשין מוזען מיר זיך שוין צונויפלויפען, און גלייך, ווי מיר הייבען אן אונזער תפלה, דארפען מיר אנהייבען, אזוי ווי די אווטאמאטען, זיך ווארפען מיט די הענד און פיס, זיך שאקלען מיט אלע אברים, סאפען און שוויצען, אנשטריינגען אונזערע מוסקולען און אויסמאטערן אונזערע נערווען.

מיר דארפען זיין שפל-רוח, קליין און נידעריג ביי זיך אין די אויגען, מיר דארפען שטיל און געהארכזאם איבערטראגען דעם כעס און זידלעריי פון אונזער בעל-הבית און פון אונזער מייסטער, ווייל זיי זענען אלע מאל גערעכט, האטש אונז קען אויסווייזען, אז זיי האבען אונרעכט.

מיר דאַרפען דאַנקען דעם בעל־הבית, ווען ער רײַסט בײַ אונז אראָב די שכירות און מאַכט לײַנגער דעם ארבײַטס־טאָג, ווײַל אַלץ וואָס ער טהוט איז גערעכטיג און צוליעב אונזער טובה וועגען. מיר דאַרפען האַלטען פאַר אַ זכיה, ווען דער בעל־הבית און זײַנע מײַסטערס קושען און האַלזען אונזערע ווײַבער און טעכטער, ווײַל אונזער גאָט דער „קאַפּיטאַל" שײַנקט זײַ דאָס רעכט איבער'ן לעבען און טויט פון זײַערע אַרבײַטער, ווי אויך דאָס רעכט אַוועקצורויבען די פרויען־עהרע בײַ זײַערע אַרבײַטערינען.

קײַן געפיהל פון אונצופריעדענהײַט טאָר זיך ניט אַראָבגליטשען פון אונזערע ליפּען, קײַן כעס טאָר ניט אויפקאָכען אונזער בלוט, קײַן מאָל טאָרען מיר ניט אַרויסטרעטען אין אַ סטרײַק, קײַן מאָל דאַרפען מיר זיך ניט בונטעווען; מיר מוזען אַלע מאָל רוהיג אַריבערטראָגען אַלע צרות און יסורים און שטיל שלינגען אונזער פערדאַרטען, פערשימעלטען ברויט מיט אונזערע בלאָטיגע און שמוציגע וואַסער. מיר מוזען אַזוי זיך האַלטען, ווײַל צו בעשטראָפען אונזער עזות און חוצפה בעזואָפּענט דער „קאַפּיטאַל" אונזערע בעלי־בתים מיט ביקסען און האַרמאַטען, מיט טורמעס און אָסטראָגען, מיט תליות און גיליאָטינען.

פ. — וועסט דו האָבען שכר אויף „יענער וועלט"?

ע. — יאָ, זעהר אַ גרויסען. דער „קאַפּיטאַל" ערלויבט מיר נאָכ'ן טויט זיך אַוועקצולעגען און אויסצורוהען. דאָרטען וועל איך שוין מעהר ניט לײַדען ניט פון קעלט, ניט פון הונגער; דאָרטען וועל איך מעהר ניט דאַרפען זאָרגען פאַר דער הזנה, איך וועל געניסען דעמאָלט די אייביגע רוה פון קבר.

III. די דרשה פון דער קורטיזאַנקע*).

דער מאַנוסקריפּט (כתב־יד), וועלכען מען האָט מיר איבערגעגעבען, איז ניט פאָלקאָם גאַנץ; די ערשטע דרײַ בלעטער פעהלען. אין דיזע בלעטער איז געווים געשטאַנען אַ תפלה צום גאָט־„קאַפּיטאַל" דעם בעשיצער פון די פעראַכטעטע. דאָס, וואָס איך האָב אויף מיר גענומען די אויפגאַבע מעהר ניט ווי צו דרוקען די כתבים, וואָס איך

*) קורטיזאַנקע. הייסט אַ פּראָסטיטוטקע (זונה), וועלכע שטעהט אויף אַ העכערער מדרגה, ד. ה. זי פאַרקויפט זיך די רײַכע און פיהרט אַ ברײַטען, רײַכען לעבען.

האב בעקומען פון דער קאמיסיע, ערלויבט מיר ניט צו נעהמען אויף זיך די פראגע ווידער אויפצושטעלען דעם אינהאלט פון די פערלוירענע בלעטער.

פון די אנמערקונגען, וועלכע זענען געמאכט אויף די זייטען פון די כתבים, קען מען ארויסזעהען, אז דער רעדאקטאר פון דיזער דרשה, דער שליח פון פאבסט, האט זיך גענומען אלס מיטארבייטער דעם ענגלישען פרינץ פון וואליס, צוויי רייכע פאבריקאנטען, וועלכע זענען בעוואוסט דער גאנצער וועלט דורך זייערע זיידענס און טוך פאבריקען, ה' מאראזאוו און ה' באנגע און איין בעריהמטע קורטיזאנקע, וועלכע האט דורכגעהאט פאר ליובאווניקעס די פיינסטע בלייט פון דער אלוועלטליכער אריסטאקראטיע — קארא פערל.

פ. ל.

⁂

. . . .

. . . . . מענשען, וועלכע געהען אין דער געדיכטער פינסטערניש פון הושכ׳דיגען לעבען און ווערען געפיהרט דורך דעם טונקעלען שיין פון זייער שוואכען פערשטאנד, באליידיגען און מאכען צו שפאט און געלעכטער די קורטיזאנקע; זיי בעשיטען איהר מיט חרפה און בזיונות און שטעלען איהר ארויס צום שאנד-סלופ פון זייער מאראל; זיי ווארפען איהר אין פנים זייערע כלומר׳שדיגע מעשים טובים און גיסען אויף איהר ארויף זייער גאנצען כעס און בייזקייט; פון איהר — זאגען זיי — שטאמט ארויס אל־דאס־בייז און זי איז די מוטער פון יעדער רשעות און אויסגעלאסענקייט, פון יעדער זנות און צולאזענקייט; זי פערדארבט די בליהענדע יוגענד און בעשמירט מיט שמוץ די גרויהע האר פון א זקן; זי צושטערט דעם שלום צווישען מאן און ווייב און זויגט אויס מיט איהרע דארשטיגע, ניט-זאטווערענדיגע ליפען דעם גליק און צופריעדענקייט פון דער פאמיליע.

א, מיינע שוועסטער! די ווילדע רציחה מיט דער נידעריגער קנאה פארפלעקען מיט ביטערע און שמוציגע גאל דעם נאבעלען, אידעלען פנים פון דער קורטיזאנקע, און דאך האט נאך מיט 19 הונדערט יאהר צוריק דער לעצטער פאלשער גאט, יעזוס דער נוצרי אויפגעהייבען דעם אויסוואורף, דעם שאנד פון דער מענש-

הייט, מאַריאַ מאַגדאַלינאַ, און האָט איהר אַנידערגעזעצט אין רעכטען מיטען פּראַכט און גלאַנץ פֿון גן־עדן צווישען די הייליגע צדיקים און חסידים.

איידער אויף דער וועלט איז אָנגעקומען דער „אמת'ער גאָט“, איידער עס איז אָנגעקומען דער „קאַפּיטאַל“, האָבען די רעליגיאָנען, וועלכע האָבען געריסען איינע פֿון די אַנדערע די ערד, און די געטער, וועלכע האָבען זיך איינע נאָך די אַנדערע בעזעצט אין די מענשליכע קעפּ, געהייסען איינשליסען די ווייבער אין די פֿרויען־הייזער (בית־הנשים) און האָבען ערלויבט מעהר ניט ווי די העטערען*) צו עסען די פֿרוכט פֿון דעם עץ־הדעת, פֿון דעם בוים פֿון וויסענשאַפֿט און פֿרייהייט. נאָר די גרויסע געטין פֿון בבל, מילטאַ־אַנאַיטיס, „די כשופֿ'דיגע פֿאַרפֿיהרערקע, די יצר־הרע'דיגע זונה“, האָט באַפֿעהלען, אַז די „עבודה“ אין איהר טעמפּעל זאָל פֿאָרקומען דורך זנות. ווען בודדאַ, דער „גאָט־מענש“, איז געקומען אין וועזאַלי, האָט ער זיך בעזעצט ביי דער בעל־הבית'טע פֿון דעם הייליגען „בית־הזונות“ (פּראָסטיטוציע־הויז), וואוהין עס פֿלעגען אָפּקומען די הייליגע כהנים אין די אָנפֿיהרער פֿון שטאַדט, אָנגעטהון

*) העטערען הייסען אויף גריכיש — פֿריינדינען, און מיט דיזען נאָמען האָבען זיך אין גריכענלאַנד גערופֿען די פּראָסטיטוטקעס. נאָך גאר אין די אַלטע צייטען, בעת די פֿרוי איז אין גאַנצען אונטערגעפֿאַלען אונטער דעם רשות פֿון איהר מאַן און האט איהם אַלע מאל געמוזט בלייבען טריי, האט מען אין גריכענלאַנד — כדי מען זאל ניט עובר זיין אויף דעם געבאָט פֿון „אשת איש“ — געגרינדעט עפֿענטליכע הייזער אונטער דער השגחה פֿון דער מלוכה, וואוהין מען פֿלעגט אויפֿקויפֿען שיינע שקלאַפֿינען וועלכע פֿלעגען זיך פֿארקויפֿען די מאנסבילען און פֿלעגען זיך רופֿען העטערען. אין די שפּעטערדיגע צייטען האָבען די העטערען אָנגעהייבען שפּילען א'ן אנדער ראָלע, דאָס זענען געווען שוין ניט נאָר שקלאַפֿינען, נאָר אויך פֿרייע פֿרויען, וועלכע האבען זיך אויסגעצייכענט מיט זייער שיינקייט, בילדונג און טאלענט אין טאנצען, זינגען און מוזיק־שפּילען און האָבען געלעבט אין אייגענע הייזער, וועלכע זענען אָפֿט געווען די רייכסטע און שענסטע פּאלאצען פֿון שטאָדט. די העטערען זענען געווען זעהר געאַכטעט פֿאַר זייער בילדונג, און האָבען געשפּילט א גרויסע ראָלע אין דער געזעלשאַפֿט, און נאָך מעהר, ווייל די „זיטליכע“ בעל־הבית־ישע גריכישע פֿרויען פֿלעגען מוזען זיין פֿאַרשפּאַרט אין זייערע הייזער און זענען געשטאַנען זעהר נידעריג ווי אין בילדונג אזוי אויך אין מאראל.

אַרײַנגעגעבען דעם געדאַנק אָנצוטהון אויף זיך אַ צלם און צולויפען אין זייערע „בגדי־כהונה". „יעהאָוואַ", דער „אל קנא ונוקם", האָט אויפגעהאַלטען אין זײַן בית־המקדש קורטיזאַנקעס*).

בעלויכטען דורך דער שײַן פון דער רעליגיאָן, האָבען די מענשען פון די פאַרצײַטיגע געזעלשאַפטען פאַרגעטערט די קורטיזאַנקע; זי איז בײַ זיי געוועזן דער רמז, דער צייכען פון דער מאַכט פון דער אייביג בעשאַפענדער און אייביג צושטערענדער נאַטור.

די „אָבות" (פאַטערס) פון דער קאַטוילישער קירכע, וועלכע האָט מיט איהרע בבא־מעשיות און לעגענדעס פערשאַפט תענוג די מענשען קינדער אין דעם משך פון פיעל הונדערטער יאָהרען, האָבען געזוכט דעם רוח־הקודש, די געטליכע בעגײַסטערונג אין זייער צונויפקומען זיך מיט פראָסטיטוטקעס. ווען דער פאַבסט פלעגט צונויפרופען אויף אַ אַסיפה זײַנע גלחים און בישאָפען צו פסק'ענען אַ וויכטיגע שאַלה אין די ענינים פון דער אֶמונה, פלעגען די קורטיזאַנקעס — געפיהרט באצבע אלהים, מיט דעם פינגער פון גאָט — זיך צונויפלויפען פון אַלע עקען פון דער וועלט; זיי פלעגען ברייגען אין זייערע אונטער־קליידלעך דעם „רוח־הקודש" און פלעגען בעלײַכטען די מוחות פון די למדנים און מופלגים. דער גאָט פון די קריסטען האָט אַוועקגעגעבען דער פראָסטיטוטקע אויפ'ן קייזערליכען טראָן, טהעאָדאָראַ'ן, די מאַכט און דעם רשות צו קריינען און אַראָבצוּוואַרפען די הייליגע פאַבסטען, וועלכע זענען ריין פון אַלע חטאים.

דער „קאַפיטאַל" אונזער אַלמעכטיגער גאָט, האָט אַרויפגעשטעלט די קורטיזאַנקע נאָך אויף אַ העכערער מדרגה. זי הערשט איצט נישט נאָר איבער אַלטינקע, עובר־בטל'דיגע פאַפסטען, וואָס פּאַכען מיט דער נשמה, נאָר אויך איבער טויזענדער יונגע און שטאַרקע אַרבייטער, וואָס זענען געניט אין יעדער מלאכה און אין יעדער קונסט:

*) דער שליח פון פאבסט מיינט דאָ דעם פסוק פון תנ"ך (מלכים ב' קאפ. כ"ג, פ. ז.): „ער (יהושיהו) האָט צושטויסען די הייזער פון די זונות, וואָס זענען געווען אין דעם טעמפעל פון גאט און אין וועלכע די זונות האבען געוועבט געצעלטען", אין דעם טעמפעל פון מילימא האבען די קורטיזאנקעס פון בבל אויך געהאט זייערע בעזונדערע חדרים, וואו זיי פלעגען זיך אבגעבען מיט זייער הייליגער ספעציאליטעט.

כדי צו ערפילען איהרע תאוות און קאפריזען, כדי זי זאל גוט פערברײנגען די צײט, טוען זײ אלץ אין דער װעלט: זײ װעבען, נײען, האפטען, שניצען, שמידען גאלד און אײזען, שלײפען דימאנטען און ברילײאנטען, ברײנגען פון די טיעפענישען פון ים פערעל און קארעלען; אין די שטארקסטע װינטערדיגע פרעסט פראדוצירען זײ בלומען פון פריהלינג און פרוכטען פון אסיען; זײ בױען פאלאצען, הײנגען קינסטליך ארום די װענד מיט די טײערסטע שטאפען, פארבען די דעכער, מאבען סטאטועס פון מארמאר, שרײבען ראמאנען און דראמא׳ס, פערפאסען אפערא׳ס, און זינגען, שפיעלען און טאנצען. סעמיראמידא, קלעאפאטרא, אט דיזע מעכטיגע קײזערינען האבען קײן מאל ניט געהאט די מעגליכקײט צו שאפען מיט אזא גרױסע מאסע פון ארבײטער, װאס זענען אזױ גוט געלערנט צו יעדער מלאכה און אזױ געניט אין יעדער קונסט, אזױ װי די קורטיזאנקע פון הײנטיגער צײט.

די קורטיזאנקע — דאס איז די צירונג פון דער קאפיטאליסטישער ציװיליזאציע. לאז זי נאר אױפהערען צו צירען די געזעלשאפט — און די ביסעל פרײד, װאס עס איז נאך פערבליבען אױף דיזער פינסטערער, טרױעריגער װעלטעל, װעט אװעקפליהען װי ארױך. די דימאנטען און ברילײאנטען, די טײערע שטאפען, אױסגענײטע מיט זײדענס און מיט גאלד, װעלען בלײבען אוננוצליך, אזױ װי די קינדער־שפילכעלאך; דער לוקסוס און די קונסט, דיזע קינדער פון דער ליבע און שײנקײט, װעלען אנװערען דעם גאנצען טעם; א העלפט פון דער מענשליכער ארבײט װעט פערלירען איהר װערט, נאר כל־זמן מען קױפט און פארקױפט, כל־זמן דער „קאפיטאל" פערבלײבט דער הערשער איבער׳ן פערשטאנד און דער שכר־געבער פאר מצװות און עברות, װעט די סחורה פון ליבע זײן די טײערסטע, און די אױסדערװעהלטע פון „קאפיטאל" װעלען בעפרידיגען דעם דארשט פון ליבע, װאס ברענט אין זײער הארצען, מיט דעם אײד־קאלטען קוש פון די געפארבטע ליפען פון דער קורטיזאנקע.

אױב דער קריטישער געדאנק װאלט ניט מאכען דעם מענשען אזױ פערנארעשט, אױב די אמונה װאלט פאר איהם עפענען די טהירען פון פערשטאנד, װאלט ער פערשטעהן, אז די קורטיזאנקע, צו װעלכער עס שטרעבט דער ברענענדער חשק פון די גבירים און מאכט־האבער, איז פון די טרײב־קרעפטען פון גאט־„קאפיטאל" צו בעװעגען די פעלקער און אומענדערען די געזעלשאפטען.

אין די שווארצע, פינסטערע צייטען פון מיטעלאלטער, דאן ווען דער „קאפיטאל“, אונזער גאט,, האט ווי א קינד וואס הייבט אן זיך דומפ צו בעוועגען אין דער מוטערס בויך, זיך אנגעהויבען אויסבילדען אין דער סודות־פולער פערבארגענהייט פון די עקאנאמישע פערהעלטניסען, אין דער צייט ווען קיין מענש האט נאך ניט געזאגט קיין נביאות וועגען זיין געבארען ווערען, אין דער צייט ווען דעם מענשענס נשמה, ניט וויסענדיג אז עס איז אראבגעקומען א גאט, האט נאך ניט געטאנצט און געשפרונגען פאר שמחה, — דאמאלסט שוין האט דער „קאפיטאל“ אנגעהייבען צו קירעווען און פיהרען די טעטיגקייט פון מענשען. ער האט אריינגעגאסען אין גייסט פון די אויראפעאישע קריסטען א ווילדע בעגייסטערונג, וועלכע האט זיי אוועקגעשטופט אויף די וועגען פון אזיע אין נאך געדיכטערע מאסען ווי די מחנות פון מילבען. — אין יענע צייטען זענען די הערשער פון די מענשען געווען גראבע, ווילדע פריצים־פעאדאלען, וועלכע האבען דעם גאנצען לעבען פערבראכט אין זייערע איזערנע פאנצירען, אזוי ווי די טשערעפאכע (שילדקראט) אין איהר שילד; זייערע מאכלים איז געווען מעהר ניט ווי הארטע, האלב־געבראטענע פלייש און זייערע משקאות זענען געווען געדיכט, שמוטציג און שטארק; קיין גרעסער פערגעניגען איז פאר זיי ניט געווען ווי נאר צו שטעכען זיך מיט שפיזען, און דער בעסטער לוקסוס זייערער איז געווען א שארפער, בליאסקענדער שווערד. כדי א דיהר צו טהון דיזע גראבע מענשען פון זייער ארט, האט אונזער גאט געדארפט זיך אראבלאזען ביז דער מדרגה פון זייער פערשטאנד, וועלכער איז געווען הארט און שווער אזוי ווי בליי: ער האט זיי אריינגעגעבען דעם געדאנק אנצוטהון אויף זיך א צלם און צולויפען אין פאלעסטינא בעפרייען געוויסע שטיינער פון א קבר, וואס האט קיין מאל ניט עקסיסטירט. גאט האט געוואלט זיי צופיהרען צו די פיס פון די קורטיזאנקעס פון די מזרח־לענדער, איינצושיכורען זיי מיט לוקסוס און תענוגים און איינצופלאנצען אין זייער הארצען די געטליכע תאוה, די ליבע צו גאלד, בשעת זיי האבען, נאך מיט צורייצטע געפיהלען פון די גאלד און פורפור, פון די אראבישע בשמים און געווירצען און פון די הייסע קושען פון די דארטיגע קורטיזאנקעס, זיך אומגעקעהרט צוריק אין זייערע פינסטערע טורעמס, וואו עס האבען נאר געקוואקעט און געקרעכצט פערשידענע נאכטפויגלען, איז זיי נמאס געווארען און עס האט זיי אנגעהייבען עקלען פון זייערע גראבע, שווערע, ניט ריהרעוו-

דינגע ווייבער, וועלכע האָבען פֿון קיין אַנדער זאַך ניט געוואוסט ווי נאָר צו טראָגען און צו האָבען קינדער: זיי האָבען זיך אָנגעהייבען שעמען פֿאַר זייער ווילדקייט און באַרבאַריי, און ווי אַ יונגע מוטער, וועלכע גרייט צו אַ וויגעלע פֿאַר איהר קינד, וואָס האַלט ביי געבאָרען ווערען, האָבען זיי געבויט שטעדט אויפ'ן ברעג פֿון מיטעל־לענדישען ים, זיי האָבען בעשאַפֿען די קייזערליכע און פֿירשטליכע הויפֿען פֿון אייראָפּאַ צוליב דעם אַראָבקומען פֿון דעם גאָט — „קאַפּיטאַל".

איך זאָג אייך בנאמנות, די קורטיזאַנקע איז טייערער פֿאַר אונזער גאָט, איידער דאָס געלד פֿון אַקציעס פֿאַר דעם פֿינאַנסיסט; זי איז זיין געליבטע טאָכטער, די טאָכטער, וועלכע היט אָב בעסער איידער אַלע אַנדערע פֿרויען זיין געבאָט און טוט זיין רצון. די קורטיזאַנקע האַנדעלט מיט אַ זאַך, וועלכע מען קען ניט וועגען, מען קען ניט מעסטען, זי האַנדעלט מיט אַ זאַך, וואָס איז ניט מאַטעריעל, וואָס גיט זיך ניט אונטער די הייליגע געזעצען פֿון בייטען איין סחורה אויף אַ'ן אַנדער סחורה: זי פֿאַרקויפֿט ליבע, אַזוי ווי דער קרעמער פֿאַרקויפֿט זייף און הלב'נע ליכט און אַזוי ווי דער פּאָעט פֿערקויפֿט שטיקלאַכווייז זיין אידעאַל. נאָר פֿערקויפֿענדיג די ליבע פֿאַרקויפֿט די קורטיזאַנקע זיך אַליין; דערמיט גיט זי דעם פֿרויען־מין אַ ווערט, איהר מין בעקומט שוין אַלזאָ די אייגענשאַפֿטען פֿון אונזער גאָט, ער ווערט אַ טהייל פֿון גאָט, ער איז „קאַפּיטאַל". די קורטיזאַנקע פֿערקערפּערט אין זיך „גאָט".

אָ, פּאָעטען, אָ, דראַמע־שרייבער, אָ, ראָמאַן־שרייבער! איהר זייט נאָך נאַרישער ווי די בהמות אין פֿעלד, איהר, וואָס זידעלט די קורטיזאַנקע דערפֿאַר, וואָס זי גיט איבער איהר קערפּער ניט אַנדערש ווי פֿאַר מזומנים; איהר, וואָס פֿערוואַרפֿט איהר מיט בלאָטע דערפֿאַר, וואָס זי שאַצט איהר ליעבע מיט הויכע פּרייזען. איהר ווילט אַלזאָ, אַז זי זאָל מחלל זיין דעם געטליכען חלק, וועלכען זי האָט אין דער גע־שטאַלט פֿון איהר קערפּער, איהר ווילט זי זאָל איהם מאַכען וועלוועלער ווי די שטיינער פֿון ברוק. איהר, מאָראַליסטען, וואָס אייער האַרץ איז אַ חזיר־שטאַל, וואו עס פּיטערט זיך דער יצר־הרע, איהר וואַרפֿט איהר אויף, וואָס ביי איהר איז טייערער ריינע געלד איידער אַ האַרץ וואָס ברענט פֿון ליעבע. איהר, טעמפּע פֿילאָזאָפֿען, האַלט אַלזאָ די קורטיזאַנקע פֿאַר אַ רויב־פֿויגעל, וואָס זעטיגט איהר הונגער מיט נאָך וואַרעמע ציטערענדע פֿלייש? איהר אַלע, וואָס איהר ווערגט זיך פֿאַר קאַרגקייט, רעכענט איהר דען, אַז די קורטיזאַנקע וועט זיין וויניגער

יצר־הרע׳דיג דערפאר, וואס מען מוז איהר קויפען? קויפט מען דען ניט דעם ברויט, וועלכער שפייזט דעם גוף, דעם — ווייןְ, וועלכער מאכט פריילִיך די הארץ? קויפט מען דען ניט דעם יושר פון דעפוטאט, די תפלה פון גלח, דעם מוט פון סאלדאט, די קענטניש פון אינזשענער, די עהרע פון קאסיר?

גאט־קאפיטאל פארשילט די פראסטיטוטקעס, וואס פערקויפען זיך פאר א פאר רובל, פאר א פאר גילדענס צו די ארבייטער און סאלדאטען; שרעקליכער ווי דער מלאך־הדומה פייניגט ער דיזע בהמות בצורת מענש, וועלכע דינען פאר דעם פערגעניגען פון די קבצנים, ער פערסמ׳ט זייער הויט מיט כל המינים וועגערישע קרייינק, ער גיט זיי איבער אין די הענד פון די וואוילע יונגען, וועלכע שלאגען זיי און ראבעווען זיי; ער שטעלט זיי אונטער דער השגחה פון דער פאליציי, פונקט ווי די פארפוילטע פלייש פון מארק.

אבער די קורטיזאנקע, אויף וועלכער עס רוהט די אמת׳ע גנאד פון גאט־קאפיטאל, פערשטאפט זיך די אויערען און וויל גאר ניט הערען פון אייער מוסר און פון אייערע קעלבערנע דרשות, וואס זענען נאך א סך אומזיסטער איידער די קולות פון א גאנז, וועלכע מען פליקט; זי באדעקט איהר נשמה מיט א דיקען אייז, וועלכען קיין פייער פון א ליעבענס־תאוה קען ניט מאכען צוגעהן, ווייל וועה און ווינד איז צו דער קאמעליענדאמע*), וועלכע גיט זיך אב, אבער פערקויפט זיך ניט. גאט קעהרט אב זיין פנים פון דער פערליעבטער קורטיזאנקע, וועלכע הולש׳ט אוועק נאך איהר געליעבטען; אויב איהר הארץ קלאפט און איהרע געפיהלען רעדען פון ליעבע — איז זי א פערפאלענע, ווייל דער קויפער פון ליעבע, אריינקומענדיג צו איהר נאכדעם, ווי דער געליעבטער פון הארצען איז ארויסגעגאנגען, וועט צו זיין פערדראס און אונצופרידענהייט געפינען אנשטאט א פרישע סחורה מעהר ניט ווי א אבגעשוואכטען און פערשמאכטען קערפער.

די קורטיזאנקע ציהט אויף זיך ארויף ווי א פאנצער א אנציהענדע, הנ׳עוודיגע קאלטקייט, כדי איהר פארצעליייענעם קערפער,

*) די קאמעליענדאמע — אזוי הייסט די העלדין פון א ראמאן און א דראמע פון דעם פראנצויזישען שריפטשטעלער דיומא. דאס איז א קורטיזאנקע, וועלכע פארליבט זיך אין איינעם פון איהרע „געסט" און צובריכט זיך דורך דעם איהר אייגענעם לעבען, ביז זי שטארבט אוועק אין די בליהענדסטע יאהרען פון סוכאטע.

איבער וועלכען די תאוה פאַכט ניט מיט איהר פליגלען, זאָלען די קויפער כסדר קושען מיט זייערע ברענענדע ליפּען און דאָך ניט קענען איינשטיל־ען דעם העלישען פייער פון זייער תאוה. זייער ליעבע־שכרות דאַרף זיך ביי זי נעהמען פון די צוקאָכטקייט פון זייער אייגענער בלוט, און ניט פון דעם היץ פון איהר האַלדזען און פון דעם ברען פון איהר קושען, ווייל בעת דער קויפער שלינגט די קושען פון איהר פערקויפטען גוף, דאַרף איהר פרייע נשמה טראַכטען וועגען דעם געלד, וואָס ער איז איהר שולדיג. די קורטיזאַנקע באַשווינדעלט די, וועלכע קויפען איהר: זי צווינגט זיי צו צאָהלען איהר מיט געלד פאַר דעם תענוג פון ליעבע, וואָס זיי גיסען אין זיך אַליין אַריין. און ווייל בשעת זי פערקויפט די ליעבע עקסיסטירט נאָך די פאַרקויפטע סחורה ניט, בענטשט איהר דערפאַר אונזער גאָט „קאפיטאל", ביי וועלכען גנבה און שווינדעל זענען די ערשטע רעליגיעזע מעשים טובים.

פרויען וואָס הערען מיך! איך האָב אייך מגלה געווען דעם סוד פון דער רעטעניש־פולען קאַלטקייט פון דער קורטיזאַנקע, פון דער בערשטיינערטער קורטיזאַנקע, וועלכע לאַדט איין דעם גאַנצען קלאַס פון די אויסדערוועהלטע פון „קאפיטאל" אויף דער סעודה פון איהר קערפער און זאָגט: „נעהמט, עסט און טרינקט, דאָס איז מיין פלייש און דאָס איז מיין בלוט*).

⁂

די טרייע און גוטע בעל־הביתטע, וועלכע די גאַנצע וועלט ניט אָב כבוד מיט'ן מויל, נאָר פון וועלכער אַלע סטאַרען זיך צו אַנט־לויפען און מען לאָזט איהר איבער אויסצוגעהן ווי אַ ליכט ביי דעם פאַמיליען פייער, טהיילט אָב דעם מענשען פון זיינע גלייכען, דער־וועקט און ענטוויקעלט אין זיין האַרץ קנאה און שנאה, — דיזע אַנטי־סאָציאַלע ליידענשאַפטען, וועלכע פאַרסם'ען מיט גאַל זיין בלוט, און צווינגען איהם צו זיין ביי זיך אין שטוב ווי אין אַ תפיסה; זי פאַרמויערט איהם אין פאַמיליען־עגאָאיזם. די קורטיזאַנקע, פערקעהרט,

*) דאס זענען די ווערטער פון יעזוס־קריסט, וועלכע ער האט געזאגט צו זיינע תלמידים פסח צום סדר, אין דער נאכט ווען מען האט איהם ארעסטירט.

בעפרייט דעם מאנסביל פון פאמיליען־יאך און תאוה.

געלד טהיילט פאנאנדער די מענשען, פערגרעסערט דעם שטח פון איינעם ביז'ן צווייטען, אבער די קורטיזאנקע איז מקריב מענשען. פעראייניגט זיי. די מענשען, וואס זענען פיינדליך איינער צום אנדערען צוליעב געגענזייטיגע אינטערעסען אין געשעפט, כאפען זיך ארום ווי ברידער ביי איהר אין שלאף־צימער: עס פעראייניגט זיי דער געהיימער, טיעפער, אונפערמיידליכער פערבאנד, וואס זיי אליין פערשטעהען ניט: זיי האבען געגעסען און געטרונקען די זעלביגע קורטיזאנקע; זיי האבען זיך מתודה געווען אין דעם זעלביגען מקום קדוש.

די ליעבע, אט די דאזיגע ווילדע און גראבע תאוה, וואס פערדונקעלט דעם מענשען'ס שכל, טרייבט איהם צו פערגעסען, מקריב צו זיין די אייגענע אינטערעסען; אבער די קורטיזאנקע גיט אנשטאט דער ליעבע א לייכטע, קליין־בירגערליכע, בעקוועמע און געקויפטע ליעבעס בעציהונג; אזא ליעבע ברויזט ווי זעלצער־וואסער, אבער אנשכור'ן — דאס ניט.

די קורטיזאנקע איז א כשר'ע מתנה פון גאט־קאפיטאל; זי רייצט איהרע „בחורים" אויף אויסצוקלעהרען אלץ נייע און נייע לוקסוס און תענוגים אין מסכתא זנות; זי בעפרייט זיי פון זייערע געזעצליכע ווייבער, וועלכע זענען לאנגווייליג ווי די אסיענדיגע רעגענס, וואס ציהען זיך אן א'ן עק. ווען עס קומט אן די עלטער און דער פנים בעדעקט זיך מיט קנייטשען, און די לייב ווערט איינגעשרומפען, ווען דער גלאנץ פון די אויגען ווערט פערלאשען, ווען די גליעדער הערען אויף צו ריהרען זיך פלינק און דער אטהעם פערלירט זיין ווייכקייט, ווען ביי זייערע ווייבער קעהרט די גאל קוקענדיג אויף זיי, דאן איז די קורטיזאנקע פאר זיי א טרייסט אין די יסורים פון די אלטע יאהרען; איהר קאלטע לייב, וואס האט פאר קיין זאך קיין שום מורא ניט, פערשאפט זיי אויף קורצע צייט א פערגעניגען, פאר וועלכען זיי בעצאהלען מיט מזומנים.

די קורטיזאנטיקע איז טהעטיגער פון די פערמעגנטען, וואס ארבייטען אויס דעם יונגען ויין: עשירות לאזט זי אוועק זיך דרעהען מיט שנעלקייט, פון וועלכער עס שווינדעלט אין די אויגען; מיט'ן כח פון א ווילדען שטורמווינד ווארפט זי זיך ארום מיט מיליאנען, ברייננט אויס מורא'דיגע אוצרות; גאלדגריבער, זאוואדען, באנקען, פראצענט פאפירען פון דער מלוכה, וויינגערטנער און פעלדער צוגעהען איינס און צוויי ביי איהר אין די הענד, ווערען צוריסען צווישען די

פינגער און פערשפּרייטען זיך איבער טויזענדער קאַנאַלען פון האַנדעל און אינדוסטריע. ביי אַ גע'פּגר'טען נפש אין וואַלד קומען זיך צונויף וועניגער ווילדע חיות, ווי די מחנות בעדיענטע, סוחרים, פּראָצענט־ניקעס, וואָס דרעהען זיך אַרום איהר און צאַפּען פון איהר די דמים; זיי האַלטען אָפּען זייערע טיפע קעשענעס, אַז עס זאָלען אַהין אַריינפאַלען אַ פּאָר טראָפּענס פון גילדענעם רעגען, וואָס גיט זיך אַ גאָס, ווי זי טהוט נאָר אַ דריי מיט'ן קלייד. אין מסירת נפש קאָן מען זיך פון איהר אַ מוסר אַראָבנעהמען: זי שטעלט בדלות איהרע פּאַלובאָווניקעס, כדי רייך צו מאַכען די בעדיענטע און הענדלער, וועלכע רייסען פון איהר די הויט.

די קינסטלער און סוחרים וואָלטען פערגליווערט געוואָרען מיט זייערע פולע מאָגענס, ווען די קורטיזאַנקע זאָל זיי ניט צווינגען אָנצושטרענגען דעם מה אויף אַרויסצובריינגען שפּאָגעל־נייע תענוגים און צאַצקעס: ווייל אין איהר שטענדיגער יאָגעניש נאָך נייע זאַכען, איז נאָך ניטאָ קיין איינע, וואָס זאָל איהר ניט מיאוס ווערען ווי זי האָט זיך דער־מיט אָבגעשפּיעלט אַ קורצע צייט; פאַר איהר איז ניטאָ קיין איין פערגניגען, וואָס זאָל איהר די מינוט ניט ווערען איבערדריסיג.

די מאַשין, די פערשפּאָרערקע פון האַרעוואַניע, וואָלט געבראַכט די אַרבייטער און אַרבייטערינען צו דער גרויסער עבירה אַרומצוגעהען פּוסט־און־פּאַסט אַ'ן עבירה — וואָס איז די מאַמע פון אַלע אַנדערע עבירות; אָבער די קורטיזאַנקע האָט געמאַכט פון דער לוסט צו פער־שווענדען געלד אַ שטיק אַרבייט, וואָס איז זעהר נוצליך פאַר'ן כלל, און וואָס מעהר עס ווערט ענטוויקעלט די מעכאַנישע אינדוסטריע, לעבט זי אַליך מיט אַ גרעסערען לוקסוס, קריגט זי אַליך העכערע פּאָדערונגען, אָבער אויך נאָר צוליעב דעם, אַז די פּראָלעטאַריער, וועלכע זענען פער'משפּט צו ליידען צרות, זאָלען האָבען געניג וואָס צו טהאָן, — און אַרבייט איז דאָך דער קוואַל פון מצוות און מעשים טובים.

די בעלי־הבתים פון פאַבריקען און מאַגאַזינען פערגעטערען די קורטיזאַנקע, וועלכע פרעסט אויף גאַנצע פערמעגענס, וועלכע פער־דאַרבט און צוטשערט אַלצדינג, ווי אַ היל אין דער צייט פון קריעג; זי איז דער זיסער מלאך, וואָס האַלט אויף דאָס לעבען און די קרעפּ־טען פון האַנדעל און אינדוסטריע.

די מדות טובות, וועלכע די אֱמונה ק אַ פּ יט אַ ל לערנט, איז רייַנער און ערהאַבענער, ווי די תורות פון די פאַלשע אמונות פון די

פֿריהערדיגע צײַטען; זי אַנערקענט ניט, אַז אַלע מענשען זענען גלײַך: דער מיעוט, דער גאָר־גאָר קלײנער הויפֿעלע מענשען, איז אויסגעקליבען צו בעקומען אויסשליסליך פֿון קאַפּיטאַל זײַנע חסדים.

די קורטיזאַנקע טאָר זיך ניט פֿערשוועכען (מחלל זײַן) מיט די קושען פֿון אַ פּויער, אַ פּראָסטען נפש, ווײַל גאָט־קאַפּיטאַל האַלט נאָר פֿאַר די יהידי־סגולה די קאָסטבאַרע און עדעלע מתנות פֿון נאַטור און קונסט.

אויב די קורטיזאַנקע, וואָס ווערט בעהיט פֿון גאָט ברוך־הוא אַלײן אויף צו דערפֿרײען די הערצער פֿון די רײַכע און מעכטיגע, און איז בעשטימט געוואָרען אַרונטערצורײַסען דעם שלײער פֿון דעם צבועצסטווע פֿון דער געזעלשאַפֿט, צו דערגײן דעם תהום פֿון דעם מענשענ׳ס לומפּערײַ, וואָס רופֿט נאָר אַרויס עקעל, דערפֿאַר אָבער לעבט זי אין לוקסוס און שטענדיגע הולאַנקעס; יחסנים און נגידים, מענשען מיט אַ גרויסען נאָמען געהען אויס פֿאַר איהר, אַז זי זאָל זײ בעעהרען און אָנשטאָט צו זײַן „מאַדאַם כל הארץ״ זאָל זי ווערען „מאַדאַם פּלוני אַלמוני״; זי לאָזט זיך אײַנרײדען און די שמוציגע הולטײַסטוועס ענדיגען זיך מיט אַ גאָטס־פֿאַרכטיגען חופּה וקידושין כדת משה וישׂראל. ווען זי איז יונג, לײגען אַוועק די קאַפּיטאַליסטען בײַ איהרע פֿיס זײער האַרץ, אויף וואָס זי וויל ניט קוקען אַפֿילו, און די עשירות זײערע, וואָס זי לאָזט אַוועק אויפֿ׳ן ווינד; די פֿערטרעטער פֿון קונסט און ליטעראַטור דרעהען זיך אַרום איהר און חנפֿ׳נען זיך צו צו איהר מיט ערקלערונגען, אַז זײ זענען איהר טרײַ ווי שקלאַפֿען; זײ טהוען דאָס, פֿערשטעהט זיך, ניט פֿון מצוה וועגען. ווען עס קומט אָן די עלטער און זי ווערט מיעד און אָבגעלאָזען, פֿערמאַכט זי די קראָם און הויבט אָן אײַנצולאַדען געסט: מענער חשובים און פֿרויען־צנועות הויבען זיך אָן מתחתן זײַן מיט איהר, ווערען מורא׳דיג גוטע פֿרײַנד, דאַוונען טאָג ווי נאַכט פֿאַר איהר—זײ גיבען דאָס אָב דערמיט כבוד צו איהרע עשירות—דעם כשר׳ען שׂכר פֿאַר איהר געשלעכטליכע אַרבײַט.

גאָט שיט אויס אויף דער קורטיזאַנקע זײַנע חסדים; אויב זי האָט ניט געקראָגען פֿון דער נאַטור שײנקײַט און שׂכל, גיט ער איהר דערפֿאַר אויסערליכען גלאַנץ, פֿעפֿערדיגען חן, פֿערקריפֿעלקײט און גראָבקײַט פֿון געשלעכטליכען געפֿיהל—אַלץ אַזעלכע מעלות און סגולות, וואָס קענען אי בעצויבערען, אי פֿערשקלאַפֿען די אײדעלע נשמה פֿון דעם קאַפּיטאַל׳ס יחידי סגולה.

גאָט האָט פערהיט די קורטיזאַנקע פון די שוואַכקייטען, וואָס
זענען פערבינדען מיט איהר געשלעכט. די נאַטור — די שטיפמאַמע —
האָט אַרויפגעלייגט אויף דער פרוי די עבודת פרך פון געווינערינס:
אָבער די שרעקליכע יסורים פון קינדלען, קומען אָן נאָר אַ לובאָוויצע
און אַ ווייב. גאָט דער באַרעמהערציגער האָט בעהיט די קורטיזאַנקע
פון דעם מיאוס'ען אויסזעהען פאַר אַ מעוברת, פון די סכנות נפשות פון
אַ קינדבעטאָרין: ער מאַכט זי פאַר אַנ'עקרה — און דאָס איז גאָט'ס
גרעסטע גנאָד. ניט די קורטיזאַנקע, נאָר די לובאָוויצע און די אשת
איש, דאַרפען הייס מתפלל זיין צו דער הייליגער בתולה מ ר י ם: „דו
גאָט'ס מאַמע, דו בתולה, וואָס דו האָסט געטומען טראָגען אָהן אַ מאַן, פיהר
אויס ביי גאָט, אַז איך זאָל קענען זינדיגען און ניט ווערען מעוברת*).

די קורטיזאַנקע איז אַ בעשעפעניש פון דריטען געשלעכט —
ניט קיין מאַן און ניט קיין פרוי; זי לאָזט איבער פאַר דער פראָסטער
פרוי די שמוציגע און שווערע אַרבייט פון האָבען קינדער.

צופעליג ווערען אַריינגעשטויסען אין דער אַרמעע פון די קורטי-
זאַנקעס אויך פרויען פון די נידעריגע קלאַסען. עס איז פשוט אַ שאַנדע
און אַ פערדרוס, אַז די, וואָס פערנעהמען אַזאַ בכבוד'יגען פלאַץ
אין דער שיינער געזעלשאַפט, זאָלען גאָר פיהרען זייער יחוס ווער
ווייס פון וואָס אַ בלאָטע.

איהר פרויען, וואָס איהר הערט מיינע רייד, וואָס איהר געהערט
צו די העכערע קלאַסען, דערמאָנט זיך נאָר אָן דעם, אַז די אַלטע
אַריסטאָקראַטיע האָט אויפגעוואָרפען ל ו ד אָ ו י ג ע ן דעם 15־טען,
דאָס ער האָט זיך גענומען קעבס־ווייבער פון פערשידענע קרייזען; לאָזט
וויסען בקול רם ונורא, אַז עס איז אייער טייערסטע פריווילעגיע — צו
האָבען דאָס רעכט און די עהרע צו ליפערען קורטיזאַנקעס פאַר די
יהידי סגולה פון ק אַ פּ י ט אַ ל. צווישען אייך געפינען זיך שוין איצט
אַ פולע, וואָס טרייסלען זיך אָב פון די אומעטיגע פפליכטען פון אַ ווייב
אין הויז און פערקויפען זיך פאַר קורטיזאַנקעס; אָבער זיי האַנדלען
מיט זייער געשלעכט מיט פחד, מיט צבוע'צסטווע. נעהמט זיך אַראָב

*) די בעלי אסיפות האבען זיך בעגייסטערט מיט די געדאַנקען פון
א ו ג ס ט ק אָ נ ט. דער גרינדער פון דער פּאָזיטיווער פילאָזאָפיע האָט נביאות
געזאָגט, אַז עס וועט אויפקומען אַנייער מין פּ־ויענציטער, וועלכע וועלען
ניט וויסען פון דעם צער פון טראָגען און האָבען קינדער, די קורטיזאַנקע
פיהרט דורך אין לעבען דעם אידעאַל פון דעם בּורזשואַזנעם פילאָזאָף.

א מוסר פון די השובע, בכבודיגע מאטראנען פון אלטען רוים, וועלכע פלעגען זיך פערשרייבען ביי די עדילען אום צו בעשעפטיגען זיך מיט דער מלאכה פון קורטיזאנקעס; טרייסעלט אב פון זיך, צוטרעט אונטער די פיס די אידיאטישע און פערשימעלטע פאראורטיילען, וואס זיי פאסען נאר פאר שקלאפען. גאט־קאפיטאל האט געבראכט דער וועלט א נייע מאראל; ער האט געגעבען דער וועלט א נייע תורה: דער מענש איז פריי; זייט וויסען, אז ווערען פריי קען מען נאר דאן, ווען מען האט ערווארבען דאס רעכט צו פערקויפען זיך, טא פערקויפט זיך, כדי בעפרייט צו ווערען פון דער שקלאפעריי פון פאמיליען־לעבען. אין דער קאפיטאליסטישער געזעלשאפט געפינט איהר ניט קיין השוב'ערע ארבייט, איידער די ארבייט פון א קורטיזאנקע. טהוט א קוק אויף די מלאכה פון אנ'ארבייטערין און דערנאך בעטראכט מיט קאפ, אין וואס עס בעשטעהט די מלאכה פון א קורטיזאנקע. נאך א לאנגען און שווערען טאג ארבייט האלט זי, די בלאסע, אויסגעמאטערטע און פון אלעמען פעראכטעטע ארבייטערין, דאס קלאגענדיגען פערדיענסט אין איהר אויסגעמאגערטער האנד, וואס עס קלעקט נאר ניט אויסצוגעהען פון הונגער. פול מיט פרייד, ווי א יונגער גאט, הויבט זיך אויף די קורטיזאנקע פון בעט אדער פון קושעטקע, מאכט צורעכט די האר און מיט א נאכלעסיגער מינע ציילט זי איבער די גילדענע מטבעות און באנק־פאפירען. איהר ארבייט האט ניט איבער געלאזט נאך זיך קיין איין פלעק, קיין שום שאטען פון מידקייט. זי שוויינקט אויס די מויל, ווישט אויס די ליפען און זאגט מיט א שמייכעל: צום צווייטען!

איהר, מעלה־גרה'דיגע פילאזאפען, וואס איהר ווערט נישט מיעד מעלה־גרה צו זיין די פערשימעלטע חוקים ומשפטים פון דער מאראל פון דער אלטער וועלט, זאגט־זשע אונז, וואסער מלאכה איז מעהר אנגענעהם אונזער גאט־קאפיטאל — די מלאכה פון אנ'ארבייטערין, אדער די מלאכה פון א קורטיזאנקע?

וואס העכער עס איז דער פרייז פון א שטיקעל סחורה, איז די סחורה אלץ ליבער דעם קאפיטאל. נו־זשע, איהר צבועקעס־מאראליסטען, געפינט אדרבא אין דער לאנגער רשימה פון מענשליכע בעשעפטיגונגען א האנד־ארבייט אדער א קאפ־ארבייט, וואס זאל געבען אזא גרויסען פערדיענסט, ווי די געשלעכטליכע ארבייט? האט זיך דען ווען עס איז בעצאהלט אזוי טייער ווי די קושען פון

קאָראַ פּערל די וויסענשאַפט פון אַ געלעהרטען, די גבורה'שאַפט פון אַ סאָלדאַט, דער זשעני פון אַ שרייבער, די קונסט פון אַן־אַרבייטער?

די מלאכה פון דער קורטיזאַנקע איז אַ היילינגע מלאכה, אין גאָט־קאַפּיטאַל בעצאָהלט פאַר איהר מיט אַ גרעסערען פרייז, ווי פאַר איטליכע אַנדערע אַרבייט.

מיינע ליעבע שוועסטער, הערט זיך צו צו מיינע רעד, הערט, וואָס איך זאָג אייך, גאָט אַליין רעדט צו אייך מיט מיינע ליפּען:

אויב גאָט האָט אייך אַזוי פערלאָזען און אייך קעהרט ניט די גאַל פון דער אַרבייט פון אַ האַנד־אַרבייטערין, וואָס מאַכט מיאוס דעם קערפּער און הרג'עט אַוועק די גייסטיגע פעהיגקייטען, זאָלט איהר ניט ווערען קיין קורטיזאַנקע.

אויב גאָט האָט אייך אַזוי פערלאָזען, אַז איהר רייסט זיך צו דער צרה'דיגער עקסיסטענץ פון אַ בעל־הבית'טע, וועלכע איז פערמויערט אין שטוב ווי אין אַ טורמע און זעהט נאָר צו שפּאָרען און לעבען אין קמצנות, זאָלט איהר ניט ווערען קיין קורטיזאַנקע.

אויב גאָט האָט אייך אַזוי פערלאָזען, אַז איהר ווילט זיך לעבען פאַר זיך, בעשיצענדיג דאָס שמאָלע ווינקעל, וואָס אייער מאַן האָט אַוועקגעוואָרפען, אום צו פטר'ען אייער נדן מיט אַ קורטיזאַנקע, זאָלט איהר ניט ווערען קיין קורטיזאַנקע.

אָבער ווען איהר קימערט זיך וועגען אייער פרייהייט, מענשען־ווערט, כבוד און גליק בעולם־הזה — ווערט אַ קורטיזאַנקע.

ווען איהר זייט צו גרוים ביי זיך, אַז איהר זאָלט מרוצה ווערען צו טהון די שמוציגע אַרבייט פון אַ האַנד־אַרבייטערין אָדער אַ בעל־הבית'טע אין שטוב, אַנאַרבייט, וועלכע איז פשוט אַניערנידערונג און פערקריפּעלט דעם מח, און עס עקעלט דערביי — ווערט אַ קורטיזאַנקע.

ווען איהר ווילט זיין אַ קייזערינע פון די יום־טובים און תענוגים פון דער ציוויליזאַציע — ווערט אַ קורטיזאַנקע.

און דער רוח־הקודש וועט אייך מצליח זיין. אָמן סלה.

IV. קהלת אדער דער ספר פון דעם קאפּיטאַליסט.

דער דאָזיגער ספר איז איבערגעוועזען אין די הענד פון פיעל קאַפּיטאַליסטען, וועלכע האָבען איהם דורכגעלעזען און געמאַכט בע־מערקונגען. אָט זענען איינינע פון זיי:

„עס איז גאָר קיין צווייפעל ניט, אַז די דאָזיגע תקנות פון גאָט'ס השפעה וואָלט דער גראָבער שכל פון געדונגענע אַרבייטער אויסגעפּשטעלט אין אַ שלעכטען זין. מיין מיינונג איז, אַז מען דאַרף די תקנות איבערזעצען אין וואָלאַפּיוק *) אָדער אין אַנ'אַנ־דערע היילינע שפּראַך".

אונטערגעשריבען: ז ש י ו ל ס י מ אָ ן.

„עס וואָלט געווען אַ יושר זיך אַ מוסר אַראָבצונעהמען פון די יודישע תנאים, וועלכע האָבען פערבאָטען אַנ'עם־הארץ אַריינ־קוקען אין ספר קהלת, און ערלויבען לייענען ספר קאַפּיטאַ־ליסט נאָר די, וועלכע זענען בעקאַנט מיט די סודות פון דער אֱמונה און פערמעגען ניט ווינציגער פון אַ מיליאָן".

אונטערגעשריבען: ב ל י י כ ר ע ד ע ר.

„נאָך מיין מיינונג נאָך, איז אַ מיליאָן פראַנק אָדער מאַרק אַ צו קליינע מטבע, איך שלאָג פאָר אַ מיליאָן דאָלאַר".

אונטערגעשריבען: ד ז ש ו י ג ו ל ד.

I. די נאַטור פון גאָט־קאַפּיטאַל.

1) לעג אַריין דיין קאָפּ אין די ווערטער פון גאָט, אין די ווערטער פון ק אַ פּ י ט אַ ל.

2) איך בין גאָט — דער מענשען־פרעסער; איך זעץ זיך אַוועק ביי'ם טיש אין די ווערקשטאַטען און פרעס־אויף די געדונ־גענע אַרבייטער. דאָס צרה'דיגעס לעבען פון האָראָפּאַשניק פערוואַנ־דעל איך אין געטליכען ק אַ פּ י ט אַ ל. איך בין אַ געהיימניס אָהן אַ סוף: מיין אייביגער וועזען איז ניט מעהר ווי אַ פּשוט'ער גוף; מיין אַלמעכטיגקייט איז דעם מענשענס שוואַכקייט. די בעוועגונגס־

*) אַ קונסטליך בעשאַפענע אינטערנאַציאָנאַלע שפּראַך.

קראַפֿט פֿון קאַפּיטאַל איז די לעבענס־קראַפֿט פֿון אַרבייטער.

3) איך בין דער פּרינציפּ פֿון אַלע פּרינציפּען: מיט מיר הויבט זיך אָן איטליכע פּראָדוקציאָן, מיט מיר ענדיגט זיך איטליכער מקח־וממכר.

4) איך בין אַ לעבעדיגער גאָט, וואָס געפינט זיך אומעטום: די אייזענבאַהנען, די אייזענס, וואו מען גיסט אייזען, ווייץ און קאָרן, שיפֿען, ווייַן־גערטנער, גאָלדענע און זילבערנע מטבעות — דאָס זענען די צושטרייטע און צושפּרייטע אברים פֿון קאַפּיטאַל.

5) איך בין די אונענדליכע נשמה פֿון דער ציוויליזירטער וועלט, און איך ליעג אין אַ גוף, וואָס האָט מיליאָנען־מיליאַסען פֿערשיעדענע געשטאַלטען. איך לעב אין אַלצדינג, וואָס ווערט געקויפֿט און פֿערקויפֿט; אין איטליכען שטיקעל סחורה צאַפּעלט זיך מייַנער אַנאָדער, און ס'איז ממש ניטאָ קיין איינציגע סחורה, וואָס זאָל עקסיסטירען אַ חוץ מיר, אַ חוץ מייַן הויות.

6) איך בלישצע אין גאָלד און שטינק אין שמעטניק מיסט; איך מאַך פֿרעהליך אין בראַנפֿען און וויַן, און עס אויס שטיקער אין שוועבעל־זויערען קופּער.

7) מייַן עצם, וואָס האַלט אין איין וואַקסען, פֿליעסט דורך דעם שטאָף ווי אַ טייַכעל, וואָס קיינער זעהט ניט; ער איז צוטיילט אין מעהר חלקים, ווי די שטאַרקסטע פֿאַנטאַזיע קאָן זיך פֿאָרשטעלען, און נעהמט אָן פֿערשיעדענע פֿאָרמען, אַ בעזונדערע פֿאָרמע פֿאַר איטליכעם שטיקעל סחורה; איך ווער קיינמאָל נישט מיעד איבערצוגיסען זיך פֿון איין פֿאָרמע אין די צווייטע: הייַנט ברויט און פֿלייש, מאָרגען די אַרבייטס־קראַפֿט פֿון די פּראָדוצענטען, איבער־מאָרגען אַ שטיק אייזען, אַ שטיק קאָלענקאָר, אַ דראַמאַטישעס ווערק, אַ פּעסעל שמאַלץ אָדער אַ זעקעל גואַנאָ. די וואַנדערונג פֿון קאַפּיטאַל הערט קיינמאָל ניט אויף, מייַן עצם שטאַרבט קיינמאָל ניט; אָבער זייַנע פֿאָרמען זענען גראָד ניט קיין אייביגע — זיי שטאַרבען אָב, בייַטען זיך.

8) דער מענש זעהט, טאַפּט, שמעקט און עסט מייַן גוף, אָבער זייַנע חושים האָבען קיין שום שליטה ניט איבער מייַן גייַסט, וועלכען מען קאָן נאָך ווייניגער אָנטאַפּען ווי עפּיר. מייַן גייַסט איז דער קרעדיט. אום צו קאָנען לעבען און ווירקען, דאַרף ער ניט האָבען קיין שום קערפּערליכע מלבושים.

9) מיין גייסט איז א גרעסערער העמיקער ווי בערצעליוס, ווי זשעראר; אונגעהויערע פעלדער, קאלאסאלע מאשינען, שווע-רע מעטאלען און ברילענדע סטאדעס פערוואנדעלט ער אין פאפירע-נע אקציעס; וואסער-לייטונגען און גיסאייזענס, גריבער און זאווארען געהען אריבער פון האנד אין האנד אויף דער בירזע, און מיין בית-המקדש, גלייך ווי זיי וואלטען געוועזן לייכטער פון עלעקטריזירטע פראבקענע קייקלעך.

10) אין די לענדער, וואו עס הערשט די באנק, הויבט זיך אהן מיר גאר ניט אן און אהן מיר ענדיגט זיך קיין זאך ניט. איך מאך די ארבייט פעהיג צו'ם לעבען; איך טהו אן א צוים אויף די צובושעוועטע קרעפטען פון דער נאטור, כדי זיי זאלען דיענען דעם מענשען; איך גיב איהם אין די הענד א מעכטיגען אינסטרומענט, מיט וועלכען ער זאל קאנען בעוועגען די אנגעקליבענע אוצרות פון דער וויסענשאפט.

11) איך ווארף אריין די געזעלשאפט אין א גאלדענע נעץ פון האנדעל און אינדוסטריע.

12) א מענש, וואס האט ניט קיין קאפיטאל, געהט אין לע-בען א נאקעטער, ארומגערינגעלט מיט בלוט-דורשטיגע חיות, וואס זענען בעוואפענט מיט אלערליי געוועהר אויף אנצוטהון יסורים און טייטען.

13) אויב א מענש, וואס האט ניט קיין קאפיטאל, איז גע-זונד ווי אנ'אקס, לעגט מען איהם ארויף אויף די פלייצעס די שווער-סטע לאסט; אויב ער איז א הארעפאשנער ווי א מוראשקע, אר-בייט ער פאר צוויי; אויב ער איז ניט קיין אויסקלייבער אין עסען ווי אנ'אייזעל, פערקלענערט מען זיין פארציע עסענווארג.

14) וואס איז אזוינס די וויסענשאפט, די גוטע מדות און די ארבייט אהן קאפיטאל? — הבל-הבלים און גאלע משוגעת.

15) זאל ניט זיין די ברכה פון קאפיטאל, און די וויסענ-שאפט פערפיהרט דעם מענשען אין משוגעים-הויז; די ארבייט און די גוטע מדות ווארפען איהם אריין אין תהום פון דלות.

16) ניט די וויסענשאפט, ניט די גוטע מדות, ניט די אר-בייט — בעפריעדיגען ניט דעם מענשליכען גייסט; איך, קאפיטאל, זעטיג אן זיינע ווילד-וסובא'דיגע אפעטיטען און זיינע תאוות.

17) איך גיב זיך אב און נעהם זיך אוועק צוריק, אט ווען

נאָר איך וויל און וואו נאָר איך וויל און גיב קיינעם ניט אָב קיין דין וחשבון. איך בין אַלמעכטיג, איך בין דער הערשער פון אַליך, סיי פון חפצים, סיי פון לעבעדיגע בעשעפעניששען.

II. קאַפּיטאַלס יְחִידֵי־סְגוּלָה.

1) דער מענש, אַט דאָס בערגעל פערפעסטעטער שטאָף, קומט צוגעהן אין גאָט'ס וועלטעל הויל־נאַקעט ווי אַ וואָרים, און דערנאָך, פערקלאַפּט אין אַ קאַסטען ווי אַ פאַפּיערענער טענצער, ווערט ער פערפוילט אין דר'ערד און זיין צופוילטער קערפער מאַכט פעט די גראָז און די פעלדער.

2) און אַט דעם זאַק פון מיסט און עפוש האָב איך פון דעסטוועגען אויסגעקליבען פאַר מיין פערטרעטער, — איך, קאַפּיטאַל, איך, די ערהאַבענסטע ערשיינונג אונטער דער זון.

3) די אויסטריצעס און די שנעקען האָבען אַ געוויסען ווערט צוליעב די מעלות פון זייער פיזישער נאַטור; דער קאַפּיטאַליסט האָט אַ בעדייטונג נאָר דערפאַר, וואָס איך האָב איהם געבענטשט מיט מיינע גענאַדען; ער האָט אַ ווערט בלויז דערפאַר, וואָס ער איז דעם קאַפּיטאַל'ס פערטרעטער.

4) איך מאַך רייך דעם רשע, מעג ער זיין טויזענד מאָל אַ רשע; איך לאָז געהן מיט דער טאָרבע דעם צדיק, מעג ער זיין אַפילו פון די ל"ו. איך קלויב אויס, ווען איך וויל.

5) איך קלויב אויס דעם מענשען פאַר אַ קאַפּיטאַליסט ניט דערפאַר, וואָס ער איז קלוג אָדער ערליך, שען אָדער יונג. וואָס נאַרישער, וואָס מעהר פערדאָרבען, מאוס'ער און צוקראָכענער פון אַלטקייט ער איז, אַליין אַ בעסערער בעוויין איז דאָס, אַז מיין מאַכט איז אונגעהויער גרויס.

6) דער קאַפּיטאַליסט פערקערפערט אין זיך צניעות, שענקייט, געניע, ווייל איך מאַך איהם פאַר מיין אויסערוועהלטען. מענשען האַלטען זיינע נאַרישקייטען פאַר אַ שכל, זיינע טענה'ן, אַז צו זיינע גאונות דאַרף ער האָבען די וויסענשאַפט אויף כפרות; די דיכטער ווערען בעגייסטערט פון זיין פערזאָן, און די קינסטלער הערען אויס זיינע קריטישע בעמערקונגען שטעהענדיג אויף די קניע, ווי דעם משפט פון אַ געזעצגעבער פון געשמאַק; די פרויען שווערען

מיט כל השבועות, אַז ער איז אַ גאונישער דאָן זשואַן; די פּילאָזאָפען זענען מטהר זיינע חסרונות מיט ק״ן טעמים; די עקאָנאָמיסטען ערקלערען, אַז זיין אַרומגעהן פּוסט און פּאַס — איז די בעוועגענדע קראַפט פון סאָציאַלען לעבען.

7) אַ סטאַרע געדוננענע אַרבייטער האָרעוועט פאַר׳ן קאַפּיטאַליסט, וועלכער עסט, טרינקט, פערגעהמט זיך מיט קורטיזאַנקעס און רוהט זיך אָב פון דער אַרבייט פונ׳ם מאָגען און פון די אברים, וואָס ליגען אונטער׳ן מאָגען.

8) דער קאַפּיטאַליסט אַרבייט ניט — ניט מיט די הענד און ניט מיט׳ן קאָפּ.

9) ער האָט פּיה, זכרים און נקבות צו בעאַרבייטען די פעלדער, צו שמידען מעטאַלען און צו וועבען געציַיג; ער האָט די רעקטאָרען מיט בעהעלפערס צו פערוואַלטען איבער די ווערקשטאַטען און געלעהרטע — צו קלערען. דער קאַפּיטאַליסט גיט זיך אָב צו דער אַרבייט פון „נקיות״; ער עסט און טרינקט, כדי צו פּאַבריציערען מיסט.

10) איך שענק אַוועק מיינע יהידי־סגולה עשירות אויפ׳ן גאַנצען לעבען; וויַיל וואָס איז נאָך דאָ אויף דער וועלט בעסערס און מעהר ממשות׳דיגערס, ווי עסען, טרינקען, הולטייסטוועוען און זיך לוסטיג מאַכען? אַלע איבעריגע זאַכען זענען הבל הבלים און עלבסטפערדאַרבונג.

11) איך ברענג טרייסט אין אַ צרה און מאַך אַלץ גרינג, כדי דאָס לעבען זאָל זיין אַנגענעהם און כדי מיינע יהידי־סגולה זאָל כדאי זיין צו ליבען דאָס לעבען.

12) דער היי״ש פון זעהן האָט זיין אָרגאַן, די איבעריגע חושים, ווי אויך די ליבע, האָבען אויך זייערע אייגענע אָרגאַנען. מיין אויסערוועהלטען גיעב איך אָב מיט אַ ברייטער האַנד אַלצדינג, וואָס עס ווילען זיינע אויגען, זיין מויל און די איבעריגע אָרגאַנען.

13) די צניעות האָט צוויי פּנים׳ער; די צניעות פון קאַפּיטאַליסט בעשטעהט אין דעם, אַז ער זאָל בעפריעדיגען זיין פערלאַנג; די צניעות פון אַרבייטער, פערקעהרט, — ער זאָל זיך בעגענוגען מיט ווענינעס.

14) דער קאַפּיטאַליסט נעהמט זיך צו אויף דער וועלט אַלץ, וואָס איהם געפעלט; ער איז דער בעל־הבית. אויב איהם זענען

שוין מאוס געוואָרען פרויענצימער, בענוצט ער זיך מיט אונשולדיגע קליינע מיידלעך, אום אויפצורעגען זיין לוסט צום געשלעכטליכען פערקעהר.

15) דער קאַפּיטאַליסט — איז דאָס געזעץ. די געזעצגעבער מאַכען שולחן־ערוך'ס, וואָס זאָלען געפעלען ווערען זיין געשמאַק; די פילאָזאָפען פּאַסען צו די מאָראַל צו זיינע זיטען. זיינע האַנדלונגען זענען גוט און גערעכטיג. איטליכע האַנדלונג, וואָס שטערט זיינע אינטערעסען, איז אַ פערברעכען, וואָס מוז בעשטראָפט ווערען.

16) פאַר די יהידי־סגולה האָב איך אָנגעגרייט אַזאַ מין גליק, וואָס די געדונגענע אַרבייטער, ווייסען דערפון ניט, — אַרויסשלאָגען ריוה איז די העכסטע פרייד. — אויב מיין אויסערוועהלטער, וועלכער זאַמעלט פּראָפּיטען, פערליערט זיין ווייב, זיין מאַמען, קינדער, זיין הונד, זיין עהרע, מאַכט ער דאָס ביי זיך רעכט. אָבער פערליערט ער די מעגליכקייט צו בעקומען ריוה, דאָס איז אַזאַ שרעקליכער אומגליק, וואָס דער קאַפּיטאַליסט וועט קיינמאָל ניט פערגעסען.

III. די פפליכטען פון קאַפּיטאַליסט.

§ I.

1) אַ סך ווערען געלאַדען צו דער וועלט־סעודה, אָבער ווייניג האָבען די זכיה צו געניסען פון איהר; וואָס אַ טאָג מאַך איך אַליין קלענער די צאָהל פון מיינע יהידי־סגולה.

2) איך גיב זיך אָב די קאַפּיטאַליסטען און צוטייל זיך צווישען זיי; איטליכער יחיד קריגט פאַר אַ מתנה אַ חלק פון קאַפּיטאַל, אָבער ער קען זיך בענוצען דערמיט נאָר אין דעם פאַל, ווען ער מאַכט איהם גרעסער, ווען ער איז מקיים די מצוה פון „פּרו ורבו". דאָס קאַפּיטאַל ווערט נעלם ביי דעם, וואָס איז עובר אויף זיין געזעץ.

3) איך האָב אויסגעקליבען דעם קאַפּיטאַליסט אויף אַרויסצושלאָגען מעהרווערט. זיין שליחות בעשטעהט אין אָנקלייבען פּראָפּיטען.

4) כדי דאָס קאַפּיטאַל זאָל זיין פריי און קאָנען טהון אַליין, וואָס ער וויל אין דער צייט, ווען ער יאָגט זיך נאָך פּראָפּיט, צו-

דייסט ער דעם באנד פון פריינדשאפט און ליעבע; דארטען, וואו עס האנדעלט זיך וועגען ארויסקריגען פראפיט, איז פאר איהם ניטא — ניט קיין פריינד, ניט קיין ברודער, ניט קיין מאמע, ניט קיין ווייב, ניט קיין קינדער.

5) דער קאפיטאליסט שטעהט העכער פון די אלע ניט־נויטיגע פארקאנעס, וועלכע פערצאמען די פראסטע בשר־ודם'ס אין אנ'ענגען קרייז, וואס הייסט פאטערלאנד אדער פארטיי; צי ער איז א רוסישער צי א פאליאק, א פראנצויז אדער א דייטש, אנ'ענגלענדער אדער אנ'אירלענדער, א וייסער אדער א שווארצער — פריהער פון אלץ איז ער אנ'עקספלואטאטאר; און נאר אלס צוגאב צו זיין הויפט־מעלה איז ער א מאנארכיסט אדער א רעפובליקאנער, א קאנסערוואטאר אדער א ראדיקאל, א קאטוילישער אדער א פרייזיניגער. גאלד האט איהר שאטירונג; אבער דער בליאסק פון גאלד פערדונקעלט די איבערצייגונגען פון קאפיטאליסט.

6) מיט דער זעלבער גלייכגילטיגקייט לאזט ארונטער דער קאפיטאליסט צו זיך אין טייסטער געלד, וואס איז אויסגעווייקט אין טרערען, געלד, וואס איז בעשפריצט מיט בלוט, און גאלד, וואס איז אויסגעשמירט אין בלאטע.

7) ער איז זיך ניט מוסר נפש צוליעב די גראבע פאראורטיילען. ער בעשעפטיגט זיך מיט פראדוקציאן ניט מיט'ן צוועק צו ליעפערען גוטע, פרישע סחורה, — זיין צוועק איז צו פראדוצירען א שטיקעל סחורה, וואס זאל איהם אריינטראגען א גרויסען פערדיענסט. ער ארגאניזירט פינאנץ־געזעלשאפטען ניט מיט'ן צוועק פונאנדערצוטיילען די הכנסה פונ'ם געשעפט, — זיין צוועק איז אריינצוקריגען די קאפיטאלען פון די אקציאנערען, מחמת די קליינע קאפיטאלען געהערען צו די גרויסע, און איבער די גרויסע זענען דא נאך גרעסערע, וועלכע קוקען מיט א שארף אויג איינצושלינגען זיי מיט דער צייט. אט דאס איז דער געזעץ פון קאפיטאל.

8) ווען איך הויב אויף א מענשען צו'ם טיטעל קאפיטאליסט, גיב איך איהם איבער א חלק פון מיין אלמעכטיגקייט איבער מענשען און חפצים.

9) דער קאפיטאליסט דארף זאגען: די געזעלשאפט — דאס בין איך; די מאראל — דאס זענען מיין געשמאק און מיינע תאוות; דער געזעץ — דאס איז אלץ, וואס ברענגט מיר א נוץ.

10) אויב עס ווערען געשעדיגט די אינטערעסען האטש פון איין איינציגען קאפיטאליסט, האט דערפון צו ליידען די גאנצע געזעלשאפט; ווייל די אונמעגליכקייט צו פערגרעסערען דעם קאפיטאל איז א שרעקליכע גזרה, א גזרה, וואס צו איהר איז גאר קיין שום תרופה נישטא.

11) דער קאפיטאליסט צווינגט אנדערע צו פראדוציערען, אבער ער אליין פראדוציערט גאר ניט; צווינגט אנדערע צו ארביי־טען, און אליין ארבייט ער ניט; וואס עס זאל ניט זיין פאר אנ' ארבייט, סיי א גייסטיגע, סיי א פיזישע, איז איהם דאס פערבאטען צו טהון, ווייל דאס וואלט איהם אבגעריסען פון זיין הייליגער שליחות: אנקלייבען פראפיטען.

12) דער קאפיטאליסט ווערט ניט פערוואנדעלט אין יענע אידעאליסטיש־געזאנגענע ווייסע היה'לע (א פייעלע), וואס דרייט א ראד, וועלכע מאהלט ניט מעהר ווי ווינד.

13) איהם ארט ניט, וואס די הימלען דערצעהלען פון גאט'ס גדולה; ער מאכט ניט קיינע וויסענשאפטליכע אונטערזוכונגען, מיט וואס דער קליינינקער היישעריק פישטשעט: מיט'ן הינטער־חלק, צי מיט די פליגלען, און צי די מוראשקע איז א קאפיטאליסט?*)

14) ער אינטערעסירט זיך ניט — ניט מיט'ן אנהויב און ניט מיט'ן אויסלאז פון דער קערפערליכער וועלט; ער איז אין גאנצען פערנומען דערמיט, צו פערוואנדלען די קערפערליכע וועלט אין מיטלען אנצוקלייבען פראפיטען.

15) ער לאזט איבער פאר די טעאלאגען פון דער אפיציע־לער פאליטישער עקאנאמיע צו ברייען אהן א סוף פון מאנאמע־טאליזם און בימעטאליזם; אבער ער לעגט אריין צו זיך אין קע־שענע אי נילדענע, אי זילבערנע מטבעות, ניט אינטערעסירענדיג זיך מיט דייער וויסענשאפטליכער בעדייטונג.

16) ער לאזט איבער פאר געלעהרטע — זיי טוגען דאך ניט

---

*) דער מחבר פון דעם קאפיטאליסטישען קהלת האט אפנים אין זינען יענע עקאנאמיסטען באלבעטונגעם, וועלכע האלטען, אז דער קאפיטאל איז געווען נאך פאר אדם הראשון, ווייל — זאגען זיי — די מוראשקע וואס גרייט אן פאר זיך מזונות אין איהרע „שפייכלערס", טהוט פונקט אזוי, ווי דער קאפיטאליסט.

צו קיין אַנדערע זאַך — אויסצופאָרשען די ערשיינונג פֿון דער נאַטור, און פאַר די ערפינדער — אָנצווענדען צו דער אינדוסטריע די נאַטור־קרעפטען, אָבער ער זוכט מיט אַלע מיטלען צו ווערען אַ בעל־הבית פֿון זייערע ערפינדונגען די מינוט, ווי מען קאָן זיי נאָר עקספּלואַטירען.

17) ער ברעכט זיך ניט דעם קאָפּ צו געפינען אַן ענטפער אויף דער פראַגע: אויב די בעגריפען „גוט" און „שען" זענען די זעלבע; אָבער עס עסט מיט פערגניגען טריפעלען, וועלכע זענען זעהר געשמאַק, און אויסזעהן — זעהען זיי אויס עקעלהאַפטער פֿון הזיר'שע באָבקעס.

18) ער קלאַפּט בראַוואָ אויף די רעדעס וועגען אייביגע וואַהרהייטען, אָבער געלד פערדיענט ער מיט שווינדלען, וואָס האָבען קורצע יאָהרען.

19) ער ספּעקולירט ניט מיט'ן תמצית פֿון צניעות, געוויסען און ליעבע; ער ספּעקולירט אָבער מיט זייער קויפען און פערקויפען.

20) ער לאָזט זיך ניט אַריין אין טיעפע חקירות — צי פרייהייט איז גוט „אַן און פיר זיך"; ער נעהמט זיך אַוועק אַלע פרייהייטען און אַלע רעכטע, און פאַר די אַרבייטער לאָזט ער איבער מעהר ניט ווי די נעמען אַליין.

21) ער האַלט ניט פאַר נויטיג אַרומצורעדען די מיינונג — צי רעכט דאַרף הערשען איבער מאַכט, אָדער פערקעהרט, ווייל ער ווייסט, אַז ער האָט אַלע רעכטע, ווייל ער האָט קאַפּיטאַל.

22) ער איז ניט קיין אָנהענגער און ניט קיין געגנער פֿון אַלגעמיינעם שטימרעכט; ער איז ניט קיין אָנהענגער און ניט קיין געגנער פֿון בעגרענצען דאָס שטימרעכט; ער נוצט אויס ביידע זאַכען: ער קויפט אונטער די וועהלער, וואָס האַלטען פאַר בעגרענצען דאָס שטימרעכט, און פערבלענדט די אויגען פֿון די וועהלער, וועלכע האַלטען פאַר אַלגעמיינע שטימרעכט. אויב עס קומט איהם יאָ אויס צו ענטשיידען, וואָס עס איז בעסער, האַלט ער פאַר אַלגעמיינע שטימרעכט, ווייל דאָס איז פאַר איהם שפּאָרעוודיגער: אין ערשטען פאַל איז ער געצוואונגען צו געבען שוחד אי די וועהלער, אי די אויסגעוועהלטע, אין צווייטען פאַל אָבער איז גענוג פאַר איהם אונטערצוקויפען נאָר די אויסגעוועהלטע.

23) ער מישט זיך ניט אַריין אין די פֿערפּלאָנטערטע ויכּוחים וועגען דעם, וואָס עס איז בעסער: פֿריי־האַנדעל, אָדער אַ טאַריף אויף אויסלענדישע סחורה; דאָ איז ער אַנ'אָנהענגער פֿון טאַריף, און דאָ איז ער זיינער אַ געגנער; אַלץ ווענדט זיך אָן דעם, ווי עס געהט זיין אייגענער האַנדעל און פּראָדוקציאָן.

24) ער האָט ניט קיין שום פּרינציפּען, ער האָט ניט אפילו דעם פּרינציפּ — ניט צו האָבען קיין שום פּרינציפּען.

§ 2.

25) אין מיין האַנד איז דער קאַפּיטאַליסט אַנ'אייזערנער שטעקען אויף צו קלאַפּען די אונגעהאָרכזאַמע סטאַדע פֿון די געדונגענע אַרבייטער.

26) דער קאַפּיטאַליסט דערשטיקט אין זיין האַרצען יעדעס מענשליכעס געפֿיהל. ער האָט קיין שום רחמנות ניט; מיט אַ צווייטען בעגעהט ער זיך גרויזאַמער, ווי מיט אַ בהמה, וואָס געהט אין געשפּאַן. מענער, פֿרויען און קינדער זענען ביי איהם בלויז אַ מיטעל אַרויסצוזייגען פּראָפֿיטען. ער האָט פֿערשמידט זיין האַרץ אין אייזען, כּדי אין דער צייט, ווען די אויגען זיינע זעהען די צרות פֿון די אַרבייטער, און די אויערען הערען די געשרייען פֿון צאָרן און וועהטאָג, זאָל זיין נשמה פֿערבלייבען אַזוי רוהיג, אַז עס זאָל איהם קיין זאַך ניט ריהרען.

27) ווי אַ פּרעס־מאַשין לאָזט זיך אַרונטער לאַנגזאַם, אונפֿערמיידליך, צונויפֿדריקענדיג ביז צום קלענסטען שטח דעם געגענשטאַנד, וואָס געפֿינט זיך אונטער איהר, און אַרויספּרעסענדיג פֿון איהם דעם גאַנצען זאַפֿט, פּונקט אַזוי טהוט דער קאַפּיטאַליסט: קוועטשענדיג און דריקענדיג דעם אַרבייטער אויף 'אַלערליי' אופֿנים, קוועטשט ער אַרויס די אַרבייט, וואָס ליגט אין יענעמס פֿלייש און נערווען, און איטליכער טראָפּען שווייס, וואָס געהט אַרויס, פֿערוואַנדעלט זיך אין קאַפּיטאַל. ווען דער אויסגעשוואַכטער און צובראָכענער אַרבייטער איז שוין מעהר ניט אים שטאַנד, וויפֿיעל מען זאָל איהם ניט דריקען און קוועטשען, צו געבען די איבער־אַרבייט, וואָס בעשאַפֿט דעם מעהר־ווערט, וואַרפֿט איהם דער קאַפּיטאַליסט אַרויס אין גאַס, ווי מען וואַרפֿט אַרויס מיסט און שאָלעכטס.

28) דער קאפּיטאליסט, וואס שאנעוועט דעם ארבייטער, איז א בעל־עולה געגען זיך און געגען מיר.

29) דער קאפּיטאליסט קויפט מענער, פרויען און קינדער, כּדי די מענשען, וואס האבען ניט זייער אייגענס — ניט קיין שמאלץ און ניט קיין וואל, און ניט קיין שום אנדערע סחורה, — זאלען ווייניגסטענס קאנען עפּעס פערקויפען, למשל, דעם קראפט פון זייערע מוסקולען, זייער פערשטאנד, זייער יושר. צו ווערען קאפּיטאל, מוז דער מענש פריהער פערוואנדעלט ווערען אין א שטיקעל סחורה.

30) איך בין — קאפּיטאל, דאס מלכות פון דער וועלט, און דער קאפּיטאליסט איז מיין פערטרעטער: ביי איהם זענען אלע מענשען גלייך, זיי אלע געפינען זיך אין די צוואנגען פון זיין עקספּלואטאציע. דער פּראסטער ארבייטער, וואס פערדינגט זיינע קרעפטען, דער אינזשעניער, וואס לעגט פאר זיינע קענטניס, דער קאסיער, וואס פערקויפט זיין ערהרליכקייט, דער דעפּוטאט, וואס האנדעלט מיט זיין געוויסען, די צולאזענע מיידעל, וואס גיט אוועק אויף א צייט איהר לייב, — זיי אלע זענען ביי דעם קאפּיטאליסט אין דיענסט, זיי אלעמען זויגט ער אויס.

31) ער מאכט פון דעם געדונגענעם ארבייטער א זעלטענעם בעשעפעניש אהן א פּגימה, אהן א מום: ער צווינגט איהם צו פּראדוצירען זיין ארבייטס־קראפט און קארמעט איהם בשעת מעשה מיט גראבע און געפעלשטע עסענווארג, אלץ צוליעב דעם, אז יענער זאל קאנען פערקויפען זיינע קרעפטען וואס ביליגער; און מיט דעם זעלבען צוועק ברענגט ער איהם דערצו, אז ער בעקומט גרויסע מעלות: האלט אויס לאנגע תעניתים, האט די געדולד פון אן אייזעל, די פלייסיגקייט פון אן אקס.

32) דער ארבייטער געהערט צום קאפּיטאליסט: ער איז זיין ארבייטס־פיה, זיין אייגענטום, זיין חפץ. אין ווערקשטאט, וואו מען טאר ניט בעמערקען ניט דעם אויפגאנג פון דער זון, ניט דאס אנקומען פון דער נאכט, קוקען אויפ'ן ארבייטער הונדערטער אויגען פון אלע זייטען, כּדי ער זאל זיך ניט ארויסדרעהען פון זיינע פפליכטען מיט א קעהר, מיט א דרעה, מיט א ווארט.

33) די צייט, אויף וועלכע דער ארבייטער פערדינגט זיך,

איז געלד: אויב ער פערליערט האָטש איין מינוט, איז ער עובר אויפ'ן געבאָט „לא תגנוב".

34) דער יאָך פון קאַפּיטאַליסט געהט נאָך דעם אַרבייטער ווי אַ שאָטען און לאָזט איהם ניט צורוה אַפילו אין זיין הורבה, ווייל ער טאָר ניט פערדאַרבען זיין מה מיט ביכער און סאָציאַליסטישע רעדעס, ער טאָר ניט אויסמאָרען זיין לייב מיט פערגניגענס. ווען ער פערלאָזט דעם ווערקשטאַט, מוז ער באַלד געהן אַהיים, אָבעסען און זיך לייגען שלאָפען, כדי ער זאָל אויף מאָרגען ברייגגען דעם בעל־הבית זיין גוף אַ פרישען, אַ פלינקען און אַ שעפּסענע נשמה.

35) דער קאַפּיטאַליסט אַנערקענט ניט ביי דעם אַרבייטער קיין שום רעכט, אַפילו ניט דאָס רעכט אויף שקלאַפעריי, ד. ה., אַ רעכט אויף אַרבייט.

36) ער רויבט אַוועק פון אַרבייטער זיינע גייסטיגע פעהיגקייטען און טעכנישע פלינקקייט, די אַלע זאַכען וואַנדעלט ער אום אין פּראָדוקציאָנס־מיטלען, וואָס זענען אונטערגעוואָרפען זיין רצון.

IV. די תקנות פון געטליכער קלוגשאַפט.

1) דעם מאַטראָז האַלט אין סכנה דער שטורם; דער אַרבייטער אין די גריבער שטעהט אין אַנ'אייביגער געפאַהר פערשאָטען צו ווערען אויף טויט פון אַיינגעפאַלענע שטיקער ערד און שטיינער אָדער דערשטיקט צו ווערען פון דעם גאַז אין גרוב; דער אַרבייטער האָרעוועט צווישען די בעוועגליכע רעדער און רימענס פון אַייזערנע מאַשינען; דער אַרבייטער וואָס אַרבייט, קען יעדע מינוט ווערען אַנ'אייביגער קאַליקע אָדער גע'הרג'עט ווערען: דער קאַפּיטאַליסט — דער פּוסט־און־פּאַסניק — איז בעשיצט פון יעדער געפאַהר.

די אָנגעשטרענגטע פּראַצע הרגעט אַוועק און מאַכט ניט רייך: די עשירות זאַמעלט אָהן ניט דער, וואָס האָרעוועט, נאָר דער, וואָס נויט דעם צווייטען צו האָרעווען.

3) איינענטום איז די פרוכט פון אַרבייט און דער לוין פאַר פוילקייט.

4) מען קען ניט אַרויסקריגען ניט וויין פון אַ שטיין, ניט ריוח פון אַ פגר: עקספּלואַטירען — עקספּלואַטירט מען נאָר לעבעדיגע.

דער תליון, וואָס הײַנגט אויף דעם פערברעכער, נאַרט אָב דעם קאַפּיטאַליסט, ווײַל ער נעהמט פון איהם אַוועק אַ בהמה, וואָס מען קען נאָך עקספּלואַטירען*).

5) געלד און אַלסדינג, וואָס ברײַנגט ריוה, האָט ניט קײן שלעכטען ריח.

6) די מיאוסע הסרונות פון געלד ווערען ניט קענטיג, ווען זיי זענען דאָ אַ סך.

7) ווער עס האָט געלד, דאַרף ניט זײַן אַ העלד.

8) טהון מצוות איז ניט אַליין איינס, ווי אָבגעבען געלד אויף פּראָצענט.

9) ווען דו געהסט שלאָפען, זעה דו זאָלסט בעסער האָבען אַ רעכט צו זאָגען: „איך האָב הײַנט געמאַכט אַ גוט געשעפטעל", איידער: „איך האָב פערדינט אַ מצוה".

10) דער בעל־הבית, וואָס צווינגט די אַרבייטער אָבצוהאָרעווען 14 שעה אין מעת־לעת, פערליערט ניט אומזיסט די שכירות, וואָס ער בעצאָהלט.

11) שאַנעווע ניט דעם אַרבייטער, ניט דעם גוטען און ניט דעם שלעכטען, ווײַל אַ גוט פערדעל ווי אַ שלעכטס קען זיך ניט רירען פון אָרט אָהן אַ בײַטש.

12) אויב אַ בוים ברײַנגט ניט צוטראָגען גוטע פּירות, האַקט מען איהם אויס אויף האָלץ; דעם אַרבייטער, וואָס גיט ניט זײַן בעל־הבית פּראָפיטען, דאַרף מען פערמשפט'ען צו שטאַרבען פון הונגער.

13) דעם אַרבייטער, וואָס בונטעוועט, קאָרמע אָן מיט בליי.

14) אַ בלעטעל פון מוילבער־בוים דאַרף האָבען מעהר צײַט פערוואַנדעלט צו ווערען אין זייד, איידער די פּראַצע פון דעם אַרבייטער — אין קאַפּיטאַל.

15) גנב'נען אַ סך און אומקעהרען קנאַפּ — דאָס איז דער תוכן פון צדקה זאַכען.

---

*) קהלת איז דאָ מבין דעם קאַפּיטאַליסטישען כאַראַקטער פון דער מלחמה פאַר די פערניכטונג פון טויטשטראָף, וועלכע עס האָבען געפיהרט מיט אַזאַ גרויס געוודער וויקטאָר הוגאָ מיט אַלע אַנדערע שאַרלאַטאַנעס, כלומר'שדיגע הומאַניסטען.

16) צווינגען די ארבייטער מיטצוהעלפען, עס זאל בעשאפען ווערען קאפיטאליסטישע עשירות, הייסט מאכען א קאָרפּעראציע.

17) זיך צונעהמען דעם פעטסטען חלק פון די פּראָדוקטען פון ארבייט — הייסט זיין א שותף אין געשעפט.

18) דער קאפיטאליסט, א הייסער חסיד פון פרייהייט, האלט ניט פון נדבות, ווייל א נדבה לאָזט ניט דעם ארבייטסלאָזען די פרייהייט צו קראפירען פון הונגער.

19) די מענשען ווענען ניט מעהר, ווי פּראָדוקציאָנס־מיטלען און פערברויכס־מיטלען: דער קאפיטאליסט קויפט אָב די ערשטע און יאָגט זיך נאָך די צווייטע.

20) ביי'ם קאפיטאליסט אין מויל זענען פאראן צוויי צינגער: איין צונג צום קויפען און די אנדערע צום פערקויפען.

21) א צונג, וואָס זאָגט ליגען, העלפט דעם בייטעל צו ווע־רען דיק.

22) פיינקייט און עהרליכקייט זענען סם־המות פאר געשעפטען.

23) בעגנב'ענען אלעמען, הייסט קיינעם ניט בעגנב'ענען.

24) ווילסט בעווייזען, אז דער מענש קען זיין טריי ווי א הונד, צייג ארויס די דאָזיגע הינטישע טרייהייט צו זיך גופא.

25) היט זיך פאר אנ'אונעהרליכען מענשען, אָבער זאָלסט זיך ניט פערטרויען דעם עהרליכען.

62) ווען דו זאָגסט וואָס צו, בעווייזט די דערמיט דיין רחמנות און איידעלקייט, אָבער ווען דו האלסט וואָרט, בעווייזט דו, אז דו האָסט ווייניג שכל.

27) מטבעות ווערען געגאָסען מיט דעם בילד פון קייסער אָדער פון דער רעפּובליק, ווייל פונקט ווי די פויגעל פון הימעל געהע־רען זיי צו דעם, וואָס האפט זיי.

28) א מטבע פון הונדערט סו (פינף פראנק) הויבט מען תמיד אויף, זי מעג אפילו ארונטערפאלען אין א סמעטניק.

29) דו דרעהסט זיך דעם קאָפּ מיט א סך זאכען, די שאפסט זיך איין א בארג מיט דאגות, דו סטארעסט זיך צו זיין עהרליך, דו שטרעבסט צו קענטענים, דו זוכסט א לאגע אין דער געזעלשאפט, דו קריכסט פון הויט צו האָבען כבוד; און איך זאָג דיר, אז דאָס אלץ איז הבל הבלים; נויטיג איז נאָר איין זאך: קאפיטאל און נאָך אמאָל קאפיטאל.

30) יוגענד געהט אַוועק, שענקייט ווערט אָבגעבליאַקעוועט, פערשטאַנד ווערט אָבגעשוואַכט, גאָלד, נאָר גאָלד אַליין ווערט ניט בעדעקט מיט קנייטשען און ווערט ניט פערעלטערט.

31) געלד איז די נשמה פון קאַפּיטאַליסט און די קראַפט, וואָס רעגט איהם אויף צו אַרבייטען.

32) דעם אֱמת זאָג איך אייך: עס איז וויכטיגער צו זיין אַ טייסטער געפּאַקט מיט געלד און באַנק־פּאַפּיערען, איידער אַ מאַן, וועלכער איז אָנגעלאָדען מיט טאַלאַנטען און גוטע מעלות מעהר ווי אַנ׳עזעל, וואָס פיהרט גריינס אויפ׳ן מאַרק.

33) גאונות, פערשטאַנד, בושה, עהרליכקייט, שענקייט עק־זיסטירען נאָר דערפאַר, ווייל מען קען זיי קויפען און פערקויפען אויפ׳ן מאַרק.

34) מדות טובות און האָרעפּאַשנעקייט זענען ניצליך נאָר דע־מאָלט, ווען זיי געפינען זיך ביי אַ׳ן אַנדערען.

35) פאַר׳ן קאַפּיטאַליסט איז נישט קיין בעסערס, ווי פרעסען, זויפען און הולטאַיעוען, און דאָס וועט זיך אָברופען אויף איהם מיט אַ בעזאָנדערס זיסען טעם, בעת ער וועט האַלטען ביי דער גסיסה.

36) ביז וואַנען דער קאַפּיטאַליסט זיצט צווישען מענשען, וואָס די זון לויכט און וואַרעמט זיי, דאַרף ער זיך בענוצען מיט אַלץ, און לעבען אַ טאָג, ווייל קיין מענש לעבט ניט צוויי מאָל און קיינער וועט ניט אויסמיידען די עקעלהאַפטע עלטער, וועלכע דריקט צונויף דעם מענשען די קאָפּ און שטופט איהם אין קבר אַריין.

37) דיינע גוטע מדות וועלען דיר ניט בעגלייטען אין קבר, צו וועלכען דו דערנעהנטערסט זיך; דו וועסט דאָרטען געפינען ניט מעהר, ווי ווערים.

30) אַלצדינג, וואָס דו האָסט ניט צוטהון מיט׳ן פילען בויך און מיט אַ גוטען מאָגען, מיט די שטאַרקע, גוט בעפרידיגטע תאוות — איז הבל הבלים און היילע מישגעת.

V. דאָס העכסטע וואָרט.

1) איך בין — קאַפּיטאַל, דער קעניג פון דער וועלט.

2) מיין קאָנוואָי בעשטעהט פון ליגען, קנאה, קאַרגקייט, רכילות און מאָרד. אין דער פאַמיליע טראָג איך אַריין מחלוקת און אין דער

שטאָט — אַ שטענדיגען קאַמפּף. וואו איך געה ניט דורך, פערזיי איך אומעטום האַס, פערצווייפלונג, אָרעמקייט, קראַנקהייטען און טויט.

3) איך בין אַ גאָט, וואָס ווייסט ניט פון קיין רחמנות; איך פיהל מיך גוט צווישען מחלוקת און יסורים. איך פייניג די אַרבייטער און האָב ניט מיטלייד צו די קאַפּיטאַליסטען, מיינע אויסערוועהלטע.

4) דער אַרבייטער קאָן זיך בשום אופן ניט אַרויסדרעהען פון מיינע הענד: אויב ער וויל פון מיר אַנטלויפען און שטייגט אַריבער איבער בערג, געפינט ער מיך אויף יענער זייט באַרג; אויב ער פאָהרט אַריבער איבער'ן ים, וואַרט איך שוין אויף איהם אויפ'ן ברעג ים, וואו ער שטעהט צו. דער אַרבייטער איז מיין געפאַנגענער און די ערד איז זיין געפענגניש.

5) איך גיב די קאַפּיטאַליסטען פון פולער האַנד עשירות — שווערע, אידיאָטישע און פול מיט פלוצליכע איבערקעהרענישען. מיינע יחידי סגולה מאַך איך אויס מענש אי קערפּערליך, אי גייסטיג; זייער ראַסע שטאַרבט אויס אָהן כח און אָהן שכל.

6) איך בעשיינק דעם קאַפּיטאַליסט מיט אַליץ, וואָס מען קען נאָר פערלאַנגען, און איך נעהם צו פון זיי איטליכען פערלאַנג. איך שטעל פאַנאַנדער ביי זיי אויפ'ן טיש פון כל טוב און נעהם צו ביי זיי דעם אַפּעטיט צו עסען. איך בעפּוטץ זייער בעט מיט יונגע פרויען, וועלכע זענען געניט אין לאַסקעס, און מאַך טעמפּיג זייערע תאוות. אַליץ אויף דער וועלט זעהט אויס אין זייערע אויגען געשמאַקלאָז, פריקרע און מיעד־מאַכענדיג: זיי געגעצען דעם גאַנצען לעבען; זיי טענה'ן, אַז זיי וואָלטען ניט לעבען, און דערמאָנט זיי פון טויט, ווערען ביי זיי אָבגענומ־ען פון שרעק הענד און פיס.

7) ווען מיר ווילט זיך, צומאָל איך מיינע יחידי סגולה, און דעם מענשען'ס שכל איז ניט בכח צו פערשטעהען די אורזאַכען פון מיין האַנדלונג; איך וואַרף זיי אַריין אין דלות, אין דעם גיהנם, וואו עס ליגען די אַרבייטער.

8) די קאַפּיטאַליסטען זענען מיינע מאַשינען. איך בענוץ זיך מיט זיי, ווי מיט אַ טויזענד־יאָהריגען בייטש צו שמייסען די נאַרישע סטאַדע פון געדונגענע אַרבייטער, איך האָב אַרויסגערוקט מיינע אויסערוועהלטע אין די ערשטע שורות פון דער געזעלשאַפט און איך פעראַכט זיי.

9) איך בין דער גאָט, וועלכער פיהרט די מענשען נאָך זיין רצון און פערדונקעלט זייער פערשטאַנד.

10) דער דיכטער פון די אלטע גריכען האט נביאות געזאגט אויף דער צייט פון קאפיטאליזם: „איצט איז שלעכט צומישט מיט גוטס; אבער מיט דער צייט וועט ניט זיין קיין פאמיליען־פערבאנד, ניט קיין יושר, ניט קיין גבורות. אנדאס און נעמעזיס וועלען זיך ארויפטראגען אויפ'ן הימעל, און שלעכטס וועט הערשען מיט איהר גאנצער מאכט".

די צייט, אויף וועלכער דער דיכטער האט נביאות געזאגט, איז געקומען: מענשען פרעסען איינעם דעם אנדערען ווי די אונגעהויערע בעשעפענישען פון ים, וואס ווערען קיין מאל ניט זאט, און ווי די בלוטדורשטיגע ווילדע חיות פון וואלד.

11) איך לאך זיך אויס פון דער מענשליכער קלוגשאפט.

„ארבייט און דו וועסט ניט הונגער'ן; ארבייט, און דיין שייער וועט זיין פול מיט האב און גוטס", האט מען געזאגט אין די אלטע צייטען.

איך זאג:

„ארבייט, און ארעמקייט מיט יסורים וועלען דיר נאכגעהען אויף יעדען טריט; ארבייט, און דיין גאנצע ביסעל ארעמקייט וועסט די מוזען פער'משכנ'נען.

12) איך בין דער גאט, וואס מאכט חרוב מלוכות; אונטער מיין יאך, וואס מאכט אלעמען גלייך, מאך איך אונטערטהעניג די בעלי־גאוות, איך מעק־אב די עזות'דיגע און עגאאיסטישע פערזענליכקייט פון דעם בשר־ודם; איך גרייט צו די נארישע מענשהייט צו דער מלוכה פון גלייכהייט. איך שפאן איין אין וואגען די ארבייטער און די קאפיטאליסטען צוזאמען; איך פעראייניג זיי, כדי זיי זאלען בעשאפען א קאמוניסטישע פארמע פון דער צוקינפטיגער געזעלשאפט.

13) מענשען האבען אראבגעשליידערט פון הימעל די געטער בראהמא, יופיטער, יהוה, יעזוס, אללאך, אבער איך נעהם זיי דאס לעבען מיט די אייגענע הענד.

14) ווען קאמוניזם וועט ווערען א געזעץ פון דער געזעלשאפט, וועט זיך דעמאלט ענדיגען די ממשלה פון קאפיטאל, דעם גאט, וואס שטעלט פאר אין זיין פערזאן די דורות פון די פערגאנגענע און פון די געגענווארטיגע צייטען. קאפיטאל וועט שוין מעהר ניט הערשען איבער דער וועלט: ער וועט זיין אונטערטעניג

דעם האַרעפּאַשניק, וועמען ער האַסט אַזוי. דער מענש האָט אויס־הערען צו פֿאַלען אויף די קניע פֿאַר דער אַרבּייט פֿון זיינע אייגענע הענד און אייגענעם מח; ער האָט זיך אויסגעלייגען אויף די פּיס אין זיין גאַנצען וואוּקס און אויף דער נאַטור האָט ער אָנגעהויבּען צו קוקען ווי אַ בּעל־הבּית.

15) קאַפּיטאַל האָט זיין דער לעצטער פֿון אַלע געטער.

IV. קאַפּיטאַליסטישע תּפֿלות

I. אַתּה ־ וגו׳

אָבינו מלכּנו, אונזער פֿאָטער און קעניג קאַפּיטאַל, וואָס דו בּיסט אויף דער ערד. גאָט אַלמעכטיגער, וואָס דו בּייטסט אום דעם פֿליסען פֿון די טייכען און שניידסט דורך די בּערג, טיילסט פֿאָנאַנדער די יבּשות און פֿעראייניגסט די פֿעלקער; דער געשאַפֿער פֿון סחורות און געבּער פֿון לעבּען, וואָס דו האַסט די הערשאַפֿט איבּער מלכים און אונטערטעניגע, איבּער בּעלי־בּתּים און אַרבּייטער, קומען זאָל דיין ממשלה אויף דער ערד.

גיבּ אונז אַסך קונים, וואָס זאָלען נעהמען אונזערע סחורות, ווי די גוטע אַזוי אויך די שלעכטע.

גיבּ אונז אונגליקליכע האַראָפּאַשניקעס, וועלכע זאָלען מרוצה ווערען צו טהון אַלערליי אַרבּייט אָהן אַ פּיפּס פֿון פּראָטעסט און זאָלען זיין צופֿריעדען מיט דעם קלענסטען פֿערדינסט.

גיט אונז נבֿירים, וועלכע לעבּען אָהן זאָרג, די זאָלען גלייבּען אין אונזערע רעקלאַמעס.

מאַך אַזוי, דאָס אונזערע בּעלי־חובֿות זאָלען אונז איינצאָה־לען די חובֿות זייערע בּיז איין גראָשען און אין בּאַנק זאָל מען דיס־קאָנטירען אונזערע וועקסלען.

מאַך אַזוי, דאָס עס זאָלען פֿאַר אונז ניט געעפֿענט ווערען די טהירען פֿון טורמע און לייז אונז אויס פֿון אַ בּאַנקראָט.

שיק אונז צו הכנסה אויף דור־דורות. אָמן סלה.

II. אֲנִי מַאֲמִין.

אֲני מאמין באמונה שלמה, איך גלייב אין קאפיטאל, וואס הערשט איבער אלץ, וואס מען קען זעהען און וואס מען קען ניט זעהען.

איך גלייב אין רוח, דעם געזעצליכען זוהן פון קאפיטאל, און אין קרעדיט, דעם רוח הקודש, וואס גייט ארויס פון דעם היילינגען זוהן און ווערט מיט איהם צוזאמען פערגעטערט.

איך גלייב אין גאלד און זילבער, וואס נאך דעם ווי זיי שטעהען אויס אלע יסורים אין דער מלוכישער פאבריק פון געלד, ווי זיי ווערען צושמאלצען אין קעסעל און אויסגעגאסען אין מטבעות, ערשיינען זיי אויף גאט'ס וועלטעל ווי געזעצליכע קליינערס, און וואס נאכדעם, ווי זיי האבען געמאכט א נסיעה איבער דער גאנצער ערד און געווארען הויך דעם צו שווער, בעט מען זיי מחילה אין די קעלערס פון באנק, כדי עס זאלען אויפשטעהן תחית המתים פא־פיערענע געלד.

איך גלייב אין פינף־פראצענטיגע באנק־פאפיערען, אויך גלייב איך אין פיער און דריי־פראצענטיגע פאפיערען, און אין דעם ריכ־טיגען קורס פון ווערט־פאפיערען.

איך גלייב אין דעם בוך, וואו עס זיינען פערשריבען די חובות פון דער מלוכה, אין דעם בוך, וואס פערהיט קאפיטאל פון דער ריזיקע אין האנדעל, אין אינדוסטריע און אין הלואות.

איך גלייב אין פריוואט־אייגענטום, די פרוכט פון פרעמדע פראצע, און אין איהר עקזיסטענץ לדורי־דורות.

איך גלייב אין די נויטווענדיגקייט פון דלות, וועלכער שאפט געדונגענע ארבייטער און וועלכער איז דער טאטע פון הארעוואניע איבער די כחות.

איך גלייב אין די אייביגקייט פון געדונגענער ארבייט, וואס בעפרייט דעם ארבייטער פון דאגות וועגען אייגענטום.

איך גלייב אין די פערלייננערונג פון ארבייטס־טאג און אין די פערקירצונג פון ארבייטס־לוין, אויך אין די פעלשונג פון פרא־דוקטען.

איך גלויב אין דעם היילינגען געבאט: קויף ביליגער און

פערקויף טייערער; און אויך גלויב איך אין די אייביגע פרינציפען פון אונזער היילינגסטער אמונה, דער אפיציעלער פאליטישער עקאנאמיע. אמן סלה.

III. גאט'ס מאמע, הייליגע בתולה, פרעה זיך.

(פרעה זיך, דלות.)

פרעה זיך, דלות, וואס דו שטעלסט בדיל־הדל און מאכסט אונטערטעניג דעם ארבייטער, וואס דו שרומפסט איין זיינע גערערים פון הונגער, וואס דו ווערסט קיינמאל ניט מיעד צו פייניגען, צווינגסט איהם צו פערקויפען זיין פרייהייט און זיין לעבען פאר א שטיקעל ברויט; וואס דו צוברעכסט דעם גייסט פון פראטעסט, לייגסט ארויף אויפ'ן פראדוצענט, אויף זיין ווייב און קינדער דעם שרעקליכסטען יאך פון דער קאפיטאליסטישער קאטארגע, פרעה זיך, דלות, און געלויבט זאל זיין דיין נאמען.

דו, הייליגע בתולה, וואס פון דיר איז געבוירען געווארען פאר די קאפיטאליסטען דער רוח, דו, צארענדיגע געטין, וואס דו האסט געמאכט פון אונז א פעראכטענדען קלאס פון פערדונגענע שקלאפען, געבענטשט זאלסטו זיין.

צערטליכע מוטער, וואס דו ביזט רייך מיט איבער־ארבייט, וואס דו לאזט ארויס אויף דער וועלט רוחים פערבלייב מיט אונז און מיט אונזערע מקורבים, אמן סלה.

IV. די פערגעטערונג פון גאלד.

גאלד, דו וואונדערליכע סחורה, וואס טראגט אין זיך אלע אנדערע סחורות.

גאלד, די סחורה פון אלע סחורות, אין וועלכע עס פערוואנדעלט זיך איטליכע סחורה.

גאט, וועלכער קען אלץ אויסמעסטען.

דו, די פאלקאמסטע, די סאמע אידעאליסטישע פערקערפערונג פון גאט־קאפיטאל.

דו, דער איידעלסטער, דער פרעכטיגסטער פון די יסודות פון דער נאטור.

דו ווייסט ניט פון שימעל און ניט פון ראָסט, ווערסט פון קיין זאַך ניט קאַליע.

גאָלד, אונפערענדליכע סחורה, פלאַם־פייעריגע בלום, העללויכטענדער שטראַהל, פערבלענדענדע זון; מעטאַל, וואָס איז אייביג יונג, וואָס מען האָט דיך אַרויסגעקראָגען פון דער טיפעניש פון דער ערד; די מאַמע פון אַלע חפצים נאָך אין די אַמאָליגע יאָהרען, ווער ווידער פערשוואונדען, געה אַוועק פון דער שיין פון דער זון, אין די געלד־קאַסטענס פון די פראָצענטניקעס און אין די קעלערס פון באַנק; דאָרטען, פעררוקט אין אַ ווינקעל, ליגסטו ווי אַ באַרג און גיבסט איבער דעם צרה׳דיגען פאַפיערעל דיין מאַכט, וואָס זי, די פאַפיערעל פערגרעסערט אין צוויי׳ען און אין צעהנען.

גאָלד, וואָס ריהרט זיך אַליין ניט פון אָרט פון פוילקייט און ברענגט אין בעוועגונג די גאַנצע וועלט, מיליאָנען מענשען פון דורי־דורות פאַלען אויף די קניע אין עניוות פאַר דיין גרויסקייט, וואָס פערבלענדט די אויגען.

שיק אַרונטער דיין געטליכע שכינה אויף די, וואָס גלייבען אין דיר, וואָס זענען מתפלל צו דיר, וואָס זענען קאַפאַבעל צו בריינגען פאַר אַ קרבן — נאָר דיך צו האָבען — דאָס עהרען־געפיהל און דעם געוויסען, דעם כבוד פון לייטען און די ליעבע פון דער פרוי, און פון די אייגענע קינדער, אויף די, וואָס ווערען אַפילו ניט אָבגעשרעקט פון זעלבסט־פעראַכטונג.

* *

*

גאָלד, אויבערשטער הער, וועלכער ווערט קיינמאָל ניט בעזיגט און איז דער זיגער איבער אַליץ, דערהער אונזער געבעט;

דו, בויער פון שטעדט און פערניכטער פון מלוכות;

דו, פאָלאַר־שטערען פון זיטליכקייט;

דו, וואָס דו האַלסט די וואָג־שאָל פון יושר.

דו, וואָס דו שרייבסט פאָר די פעלקער געזעצען און שפאַנסט איין אין דיין יאָך די רוימישע טאַטעס און די קיסרים, דערהער אונזער געבעט:

דו, וואָס דו לערנסט אויס דעם תלמיד חכם ווי צו פעלשען

די וויסענשאַפט, וואָס דו קענסט איבערציינען די מאַמען צו פער־קויפען די אונשולד פון איהר טאָכטער און צווינגען דעם פרייען מענשען אָנצונעהמען די שקלאַפעריי פון פערדונגענער אַרבייט, דער־הער אונזער געבעט;

דו, וואָס דו קויפסט אָב די משפטים פון דעם ריכטער און די שטימען פון דעם דעפּוטאַט, דערהער אונזער געבעט.

דו, וואָס דו פּראָדוצירסט בלומען און פּרות, וואָס די נאַטור ווייס פון זיי ניט.

וואָס דו פערזייסט שלעכטע מדות און גוטע מדות;

וואָס דו ברייננסט אַרויס אַלערליי קונסטען און לוקסוס, דערהער אונזער געבעט;

דו, וואָס דו פערלענגערסט דאָס אוננוצליך לעבען פון פוסט־און פאַסניק און פערקירצט די טעג פון האָראָפּאַשניק, דערהער אונזער געבעט;

דו, וואָס דו שמייכעלסט צום קאַפּיטאַליסט, ווען ער ליגט נאָך אין וויגעלע, און פלאָגסט דעם פּראָלעטאַריער, ווען ער איז נאָך אין דער מאַמעס בויך, דערהער אונזער געבעט;

⁂

גאָלד, וואָס דו ווערסט קיין מאָל ניט מיעד אַרומצורייזען, וואָס האָסט ליעב צו שווינדלען און צו בערייַדען, הער אויס דעם קול פון אונזער תפלה;

טאָלמאַטש פון אַלע לשונות,
דוכגעריבענער סרסור,
בעל־נסיון, וואָס מען קאָן זיך פון דיר ניט אָבטשעפּען,
מאָס פון מענשען און זאַכען, הער אויס דעם קול פון אונזער תפלה.

שליח פון שלום און דער ממונה אויף מחלקות,
פאַנאַנדערטהיילער פון רוה־צייט און טבע־אַרבייט,
דו, וואָס דו שטופּסט אַרויף דעם מענשען אויפ'ן וועג פון גוטע מדות און פון אויסגעלאַסענהייט, הער אויס דעם קול פון אונזער תפלה.

גאָלד, וואָס מען לאָזט אויס צו דיר די תוכחה און וואָס מען בעט

צו דיר אין אַלע תּפלות, וואָס עס גיבען דיר.אָב כּבוד קאַפּיטאַליסטען און קורטיזאַנקעס — הער אויס דעם קול פון אונזער תּפלה.

פאַנאַנדערגעבער פון גוטס און יסורים,

אומגליק און פרייד פון די מענשען,

רופא פון קראַנקהייטען און טרייסטער פון שווערע הערצער, הער אויס דעם קול פון אונזער תּפלה.

דו, וואָס דו האָסט פערכּשפ'ט די וועלט און אַראָבגעפיהרט פון וועג דעם מענשען'ס געדאַנק,

דו, וואָס דו מאַכסט שיין אַ מנוול און אַ אומגעלומפּערטען, טרעגער פון כּבוד פון דער גאַנצער וועלט, וואָס דו רופסט אַרויס אַכטונג צו אַלעדינג, וואָס האָט קיין בושה און קיין חרפּה ניט, און מאַכסט מהו־שב'דיג גנבה און קורטיזאַנקעס, הער אויס דעם קול פון אונזער תּפלה.

* *

*

דו, וואָס דו בעדעקסט אַ פּייגלינג מיט פערעהרונג, וואָס עס קומט דעם כוואַט;

וואָס דו רינגעלסט אַרום אַ פּאַסקודנע מיאוסקייט מיט פערגעטערונג, וואָס עס קומט דער שיינקייט;

וואָס דו שיינקסט דעם אַלטען ליבע, וואָס עס קומט דעם יונגען;

פערבּיסענער מכשף, הער אויס דעם קול פון אונזער תּפלה.

טייוועל, וואָס רופט אַרויס מאָרד און משוגעת, הער אויס דעם קול פון אונזער תּפלה.

פאַקעל, וואָס בעלייכט די וועגען פון לעבען,

פיהרער, בעשיצער און רעטער פון קאַפּיטאַליסטען. הער אויס דעם קול פון אונזער תּפלה.

גאָלד, מלך הכּבוד, די זון פון גערעכטיגקייט;

גאָלד, פעסטונג און פרייד פון לעבען, די פיעל־בערימטעס גאָלד, געה אַרונטער צו אונז.

גאָלד, הייסקייט פון די קאַפּיטאַליסטען און מרור פון די אַרבייטער געה אַרונטער צו אונז.

שפּיגעל פון תּענוגים.

דו, וואָסט דו גיבסט אַוועק דעם ליידיגעהער די פרוכט פון אַרבייט, געה אַרונטער צו אונז.

דו, וואָס דו פילסט אָן די קעלערס און די שייערס פון די, וועלכע גראָבען ניט קיין ערד, שניידען ניט אַרום די צווייגען פון ווייןגאָרטען; פון די, וועלכע אַקערען ניט, שניידען ניט די זאַנגען, געה אַרונטער צו אונז.

דו, וואָס דו קאָרמעסט מיט פלייש און פיש די, וועלכע פאַשען ניט קיין פיה, שרעקען זיך ניט פאַר'ן שטורעמווינד פון ים, געה אַרונטער צו אונז.

דו, וואָס דו ביסט די מאַכט, און די קענטניס, און דער פערשטאַנד פון די קאַפּיטאַליסטען, געה אַרונטער צו אונז.

דו, וואָס דו ביסט די צדקניות און כבוד, די שענקייט און עהרע פון די קאַפּיטאַליסטען, געה אַרונטער צו אונז.

אָה, געה אַרונטער צו אונז, פערפיהרערישעס גאָלד, העכסטע האָפנונג, אָנהויב און אויסלאָז פון איטליכער קאַפּיטאַליסטישער האַנדלונג, געדאַנק און געפיהל. אָמן סלה.

VII. די קינות פון דעם קאַפּיטאַליסט

איוב ראָטשילד

קאַפּיטאַל, גאָט מיינער און העררר מיינער, פאַר וואָס האָסטו מיך פערלאָזען? מיט וואָס האָב איך געזינדיגט, וואָס דו האָסט מיך אַרונטערגעשליידערט פון דעם טהורעם פון אייגענטהום און שטיקסט מיך מיט דער שווערקייט פון אַ שרעקליכען דלות?

צו האָב איך דען ניט געלעבט, ווי דו האָסט געבאָטען? מיינע מעשים זענען דען ניט געוועזען גערעכטיג און געזעצליך? קאָנסט מיר דען אויפוואַרפען, אַז איך האָב ווען ניט איז אַיינגעטונקט אַ פינגער אין קאַלטען וואַסער? איך האָב זיך דען ניט געבאָדען אין אַלע וואָהלטאָגען, וואָס מיינע מיליאָנען און מיינע געפיהלען האָבען מיר ערלויבט? איך האָב דען ניט געצוואונגען צו אַרבייטען טאָג און נאַכט מענער, פרויען און קינדער, ביז וואַנען זיי זענען געבליבען אָהן כחות? איך האָב זיי דען ניט געצאָהלט קיין קבצנישע שכירות? און האָט זיך דען האָטש איין מאָל אין לעבען אַ צאַפּעל געטאָהן מיין האַרץ פון רחמנות, ווען איך האָב אָנגעקוקט דעם דלות און די פערצווייפלונג פון מיינע אַרבייטער?

קאַפּיטאַל, גאָט מײַנער, איך האָב געפּעלשט די סחורה, װאָס איך האָב פערקױפט, ניט זאָרגענדיג דערפאַר, אַז איך פערסם דערמיט די פערבראַכער; איך האָב געשװנדען די הױט פון די לײַכטזיניגע נגידים, װעלכע האָבען געלױבט מײַנע רעקלאַמעס.

איך האָב געלעבט מיט'ן אײנציגען צװעק צו האָבען אַ גוטען טאָג און װערען רײַך; און דו האָסט געבענשט מײַנע װעגען, װאו עס איז קײן שום פּגימה ניט געװען, און מײַן לעבען, װאָס מען האָט זיך געקענט פון איהם אַ מוסר אָראָבנעהמען; דו האָסט מיר געשאָנקען פרױען, קינדער, פערד, דינסטען, פערגניגענס פאַר'ן גוף, און האָסט אָנגעזעטיגט מײַן גאוה.

און אָט האָב איך אַלץ אָנגעװאָרען, אַלץ ביז אײן ברעקעלע, און בין געװאָרען אַ שלעפּער.

מײַנע קאָנקורענטען זענען מלא שמחה, װאָס איך בין רואינירט געװאָרען, און מײַנע גוטע ברידער קעהרען אָב דעם קאָפּ, װען זײ בעגעגענען זיך מיט מיר; זײ װילען מיר אַפילו ניט געבען קײן עצות, װאָס טױגען אױף כּפּרות, זײ װאַרפען מיר אַפילו קײן זאַך ניט אױף: כּלומרשט זײ קענען מיך נישט. מײַנע געליעבטע פאָהרען אַרום אין קאַרעטעס, געקױפט אױף מײַן געלד, און פערשפּריטצען מיך מיט בלאָטע.

דער דלות האַלט מיך אין זײַנע צװאַנגען, האָט מיך אַרומגעמױערט מיט װענד װי אין אַ געפענגניס און מיך אָבגעטהײלט פון די איבעריגע מענשען. איך בין עלענד, און חושך איז אין מיר און אַרום מיר.

מײַן װײַב האָט ניט קײן געלד, מיט װאָס זיך צו שמירען און פאַרבען די באַקען, און איך זעה איצט, ס'אַראַ גרױסע מיאוסקײַט זי איז. מײַן זוהן, װעלכער איז ערצױגען געװאָרען אַרומצוגעהען פּוסט־און־פּאַס, פערשטעהט ניט אַפילו, װי טיעף מײַן אומגליק איז — אַזאַ פּרא אָדם איז דאָס! מײַן טאָכטער פערגיסט טײַכענװײַז טרערען, און די האַר'ן רײַסט איהר אױס, װאָס זי האָט פריהער ניט חתונה געהאַט.

אָבער װאָס האָט פאַר אַ פּנים דער קלאָגען פון מײַן װײַב און קינדער אין פערגלײַך מיט מײַן צרה? דאָרטען, װאו איך האָב געהערשט װי אַ מלך, גיט מען מיר איצט האַלז און האַקען, װען איך קום בעטען אַ שטעל.

מײַן חורבה איז בלאָטיג, ניט אױסגעקליבען, פול מיט מיסט; מײַן לײַב װאָס עס איז צובראָכען, צושטאָכען און צוקראָכען — פון דעם האַרטען בעט, פון די װאַנצען און די איבעריגע קלײנע חיל, געפינט ניט קײן

רוה; מײַן מה ווײס ניט פון קײן שלאָף, וואָס מאַכט פערגעסען די צרות.

אוי, ווי גליקליך עס זענען אַט אַ די שלעפער, וועלכע האָבען אין זײער לעבען גאָר ניט געוואוסט אַ חוץ אָרעמקײַט און שמוץ, זײ פערשטעהען ניט דעם טעם פון גוטע אײדעלע זאַכען, זײ האָבען אַ פער־גרעבטע הויט און אָבגעטעמפטע חושים, און עס קערט זײ קײן מאל ניט די גאַל.

פאַר וואָס האָסטו מיר געלאָזען פערזוכען דעם טעם פון גליק און דערנאָך האָסטו מיר איבערגעלאָזען ניט מעהר ווי אַ אָנדײנקונג, וואָס ברענט דעם מה נאָך מעהר ווי אַ חוב, וואָס מען מאַכט בײַ שפּיעלען אין קאָרטען?

אוי, גאָט, כאַל'ט איך בעסער געבאָרען ווערען אין דלות, אײדער איך זאָל אויסוואַקסען אין עשירות און איצט פוילען אין דלות.

צו וואָס קען איך נעהמען אויף צו פערדיענען אויף מײַן קלאָגעדיגע הױנה?

מײַנע הענד, וועלכע האָבען נאָר געטראָגען רינגען און גע־ציילט באַנק־פּאַפּיערען, קענען ניט האַלטען קײן געצײַג. מײַן מאַרך, וואָס האָט בלויז געזוכט מיטלען ווי אַזוי אַרויסצודרעהען זיך פון אַרבײַט, ווי אַזוי אויסצוזוכען זיך פון די שטענדיגע תענוגים, ווי אַזוי צו פערברײַנגען אָהן לאַנגווײַליגקײַט די לײדיגע טעג, אָט דער מאַרך קאָן מיר ניט שאַפען די נויטיגע אויפמערקזאַמקײַט, מיט וועל־כער מען דאַרף שרײַבען אותיות און צונויפשטעלען חשבונות.

אָבער ווי קען דאָס זײַן, גאָט, אַז דו זאָלסט מיט אַזאַ אַכזריות בעשטראָפען אַ מענשען, וועלכער איז קײנמאָל ניט עובר געווען אויף דײַן געבאָט?

גרויזאַם איז דאָס, אונגערעכט, אוממאָראַליש, וואָס איך האָב פערלוירען דאָס גוטס, וואָס איז אָנגעקליבען געוואָרען דורך שווערע פּראַצע פון אַנדערע.

די קאַפּיטאַליסטען, מײַנע גענאָסען, זעהענדיג מײַן אונגליק, וועלען פון אײנמאָל אָן וויסען, אַז דײַנע חסדים זענען ניט אײביג, אַז דו טײלסט זײ פּינאַנדער גלאַט אין דער וועלט אַרײַן און נעהמסט זײ אַוועק אָהן אַ שום טעם.

ווער וועט וועלען גלויבען אין דיר?

וועלכער קאַפּיטאַליסט וועט זיין אַזאַ תּקיף בּיי זיך, וועט האָבען אַזוי ווייניג שׂכל, אַז ער זאָל אָננעהמען דיין געבאָט, ס'הייסט זיך אָבּגעבען צו פוילקייט און צו אַלע מיני פערגעניגענס, בעת די צוקונפט איז אַזוי ניט זיכער, אַזוי מורא'דיג, בעת איין לייכטער בלאָז פון אַ ווינטעל אויף דער בערזע איז ביכולת אומצוּוואַרפען די סאַמע פער־זיכערטע פערמעגענס, בעת קיין זאַך שטעהט ניט שטייף אויף די פיס, בעת דער היינטיגער גביר קען מאָרגעדיגען טאָג אַוועקגעהן מיט דער טאָרבּע?

די מענשען וועלען דיך פערשעלטען, גאָט־קאַפּיטאַל, זעהענדיג מיין שפלות; זיי וועלען נעהמען לייקענען דיין מאַכט, ווען זיי וועלען אויסרעכענען, ווי טיעף איך בין געפאַלען, זיי ווי־לען זיך אָבזאָגען פון דיינע חסדים.

פון דיין כּבוד וועגען, ברייננ מיך ווידער אין מיין פריהעריגע לאַגע, נעהם אַראָב פון מיר די פעראַכטונג, וויל מיין האַרץ איז אָנגעפילט מיט גאַל און האַס, און קללות רייסען זיך ביי מיר פון מויל.

גאָט אָהן אַ האַרץ, אָהן אויגען, אָהן פערשטאַנד, היט זיך, אַז ביי די רייכע זאָלען סוף כּל סוף ניט עפענען זיך די אויגען און זיי זאָלען ניט דערזעהן, אַז זיי זענען פערנאַרעשט און געהען אַרום בּיים ברעג פון אַנ'אָבּגרונד; ציטערען דאַרפסט דו, זיי זאָלען דיך אַהין ניט אַריינוואַרפען צו פערשיטען דעם אָבּגרונד מיט דיין קערפער, זיי זאָלען ניט צושטעהן צו די קאָמוניסטען, כּדי דיך צו פערניכטען.

אוי, ווי איך זינדיג מיט מיין צונג! גאָט אַלמעכטיגער, פער־גיב מיר די דאָזיגע אונפאָרזיכטיגע רייד פון אַ רשע.

דו ביסט דער הערשער, דו טיילסט כּסדר גנאָדען צווישען די, וואָס האָבען זיי ניט פערדינט, און נעהמסט צו פון זיי, הגם זיי האָבען זיך מיט קיין זאַך ניט פערזינדיגט פאַר דיר; טהו וואָס דו ווילסט, וויל דו ווייסט, וואָס דו טהוסט.

דו דריקסט מיך פון מיין אייגענער טובה וועגען, דו שטראָפסט מיך, עס זאָל אַרויס פאַר מיר גופא אַ נוץ.

דו, גאָט פון ליעבע און צערטליכקייט, קעהר מיר אום דיינע

חסדים, דו בּיסט יושר, און אויב דו האָסט אויף מיר אויסגעגאָסען דיין גרימצאָרען, מסתמא האָב איך געזינדיגט, ניט ווּיסענדיג אַליין דערפֿון.

אוי גאָט, ווען דו וואָלסט מיר אָפּגעגעבען צוריק מיינע עשירות, וואָלט איך זיך געגעבען אַ נדר ניט אַריבערצוטרעטען דיין געבאָט. — איך וואָלט עקספּלואַטירט די אַרבּייטער נאָך שטאַרקער און אויף מעהר אופנים; איך וואָלט מיט מעהר געשיקטקייט בּעשווינדעלט די קונדען און מיט מעהר קונץ בּערויבּט די לייכטזיניגע.

איך בּין דיר טריי, אַזוי ווי אַ הונד איז טריי זיין בּעל־הבּית, וועלכער שלאָגט איהם. איך בּין בּיי דיר אין די הענד. וכן יהי רצון!